AvA III

ARKEOLOJİ VE ANTROPOLOJİ ARAŞTIRMALARI SEMPOZYUMU-III

8-10 Mayıs 2024 KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVESİTESİ

KIRŞEHİR AHİ EVRAN UNIVERSITY
SYMPOSIUM of ARCHAEOLOGY and ANTHROPOLOGY
RESEARCHES-III
May 8-10 / 2024

myrina/akademik

MYRİNA YAYINLARI
Yayın No: 131

AVA III
ARKEOLOJİ VE ANTROPOLOJİ
ARAŞTIRLAMARI SEMPOZYUMU

EDİTÖRLER
DUYGU HİLAL AKCA
TURGAY YAŞAR YEDİDAĞ
KAPAK TASARIMI
MYRİNA YAYINLARI
SAYFA TASARIMI
MYRİNA YAYINLARI

ISBN: 978-625-6812-39-0
BİRİNCİ BASKI: Nisan 2024-ANKARA

Bu kitabın yayın hakları saklıdır.
Yayıncının ve yazarın izni olmaksızın çoğaltılamaz.

MYRİNA YAYINLARI
Sertifika No: 52509
Web: www.myrinayayinlari.com.tr
E-posta: info@myrinayayinlari.com.tr
Instagram: myrinayayinlari

BASKI
Step Matbaacılık A.Ş.
Yenimahalle/ANKARA
Sertifika No: 47479

BİLİM KURULU
Prof. Dr. Ahmet Cem ERKMAN
Prof. Dr. Gülçin İLGEZDİ BERTRAM
Prof. Dr. Jan Krzysztof BERTRAM
Doç.Dr. Kimiyoshi MATSUMURA
Dr. Samad Joshani SHIRVAN

İÇİNDEKİLER/*CONTENTS*

Kırşehir Kale Höyük 2022 Çalışmaları
2022 Works in Kırşehir Kale Höyük
Işık ADAK ADIBELLİ 10
Mikro Plastiklerin İnsan Yaşamına Etkisi
The Effect Of Micro Plastics On Human Life
Mehmet İsmail AĞAR..... 12
Bir Dava Dosyasındaki Sahte Eserler Üzerine Bilirkişi Görüşü
Expert View On Forgible Artifacts In A Case File
Yaşar ARLI 14
Senitli Yayla
Senitli Yayla
İsmail ARSLAN..... 16
2010-2012 Yılı Van Kalesi Höyüğü Orta Çağ İskeletlerinde Radyolojik Yöntemler ile Üçüncü Molar Diş Agenezisinin Araştırılması
Investigation of Third Molar Tooth Agenesis With Radiological Methods in Medievel Skeletons of Van Castle Mound 2010-2012
Gürdoğan AYDIN 18
Din Antropolojisi Çalışmalarında Tanımlar ve Teoriler
Definitions and Theories in Anthropology of Religion Studies
Tuğba AYTEKİN, Hayrettin ŞAHİN 22
Tanır Yassıhöyük Çalışmalarına Dair Son Veriler
Recent Data On Tanır Yassıhöyük Studies
Elif BAŞTÜRK..... 26
Kırşehir Hashöyük'te Yürütülen Arkeolojik Araştırmalar
Archaeological Research at Hashöyük/Kırşehir
Gülçin İlgezdi BERTRAM, Jan-K. BERTRAM 28
Güney Kafkasya Bölgesi'nde Erken Demir Çağı Yerleşim Sistemleri
Settlement Systems of the Early Iron Age in the South Caucasus Region
Jan-K. BERTRAM..... 30
Kapadokya'da Mimari ve Organik Bağlantılar Açısından Keşiş Hücreleri
Architectural and Organic Connections Of Monk Cells in Cappadocia
Handan ÇETİN 32
Parion Antik Roma Kentinde İleri Düzey Travma Örneği
A Case of Advanced Trauma in the Ancient Roman City of Parion

Mustafa Tolga ÇIRAK, Serhan MUCUR 34
Kurutlu Kazısı
Kurutlu Excavation
Cem ERKMAN 36
Kültürel Bağlar Kapsamında Hakemi Use Çanak Çömleği
Hakemi Use Pottery As Part Of Cultural Ties
Filiz İLHAN 38
İnsanın Bilişsel Evriminde Kültürün İzleri
Traces of Culture in Human Cognitive Evolution
Berna KARAKAYA 40
Aizanoi Tiyatro Sahne Binası Rekonstrüksiyonu İçin Yeni Öneriler
New Proposals for the Reconstruction of the Aizanoi Theatre Stage Building
İrem KAYA YUKİ, Fikret ÖZBAY 42
Emar ile Hitit Çiviyazılı Metinlerinde Geçen NIN.DINGIR Rahibelerinin Karşılaştırmalı Bir İncelemesi
A Comparative Study of NIN.DINGIR Priestesses in Emar and Hittite Cuneiform Texts
Z. Nihan KIRÇIL 44
Tepebağları Höyük Hellenistik Dönem Boya Bezemeli Seramikler Üzerine Ön Değerlendirme
Preliminary Review of The Paint-Decorated Ceramics From The Hellenistic Period at The Tepebagları Mound
Emine KÖKER GÖKÇE 46
Rousseau'nun Emile Adlı Eserinden Hareketle Kadına Felsefi Bakış
A Philosophical Perspective on Women Based on Rousseau's Emile
Zeynep Dilan KÖYSÜREN 48
Güncel Veriler Işığında Hellenistik Dönem Kızılırmak Havzası Boyalı Seramikleri
Hellestic Painted Ceramics of the Kızılırmak Basin Based on New Research
Tutku KURT 50
1994-2019 Yılları Arasında Kırşehir'de Tamamlanmış İntiharların Kültür ve Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi
Analysis Of Completed Suicides İn Kırşehir Between 1994-2019 From A Cultural And Gender Perspective
Yasin KURT 54
Orta Hitit Döneminde Büklükale
Büklükale in the Middle Hittite Period
Kimiyoshi MATSUMURA 56

Cebirli Omurgalı Fosil Lokalitesi Kazıları
Cebirli Vertebrate Fossil Locality Excavations
Mehmet SAĞIR, Sibel ÖNAL, Berkay YAŞAR, Seçil SAĞIR 58
Ritüelden Günlük Hayata: Orta Anadolu Bölgesi Konik Bardakları Üzerine Bir Değerlendirme
From Ritual To Daily Life: An Evaluation on The Conical Cups of The Central Anatolian Region
Tuğçe ŞENER 60
Annaeus Seneca'nın Öfke Duygusu Konusundaki Açıklamaları
Annaeus Seneca's Explanations About The Feeling Of Anger
Ü. Fafo TELATAR 62
Suriye'nin Kaybolan Arkeolojik Mirası
The Lost Archaeological Heritage Of Syria
Aysun TOPALOĞLU UZUNEL..... 64
Samsun ve Çevresinin Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı'nda Lokasyonların İstatiksel Dağılımı
Statistical Distribution of Locations in the Chalcolithic and Early Bronze Age of Samsun and its Surroundings
Atila TÜRKER 66
Volkanik Kapadokya Bölgesi'nde Erken ve Orta Kalkolitik Dönem Geçiş Süreci
Early and Middle Chalcolithic Period Transitional Process in the Volcanic Cappadocia
Region
Hüseyin CAN TÜRKYILMAZ..... 68
Büyük Deller'de Bulunan Kırmızı Astarlı Seramikler
Red Slip Ceramics From The Büyük Deller
Burcu TÜYSÜZ..... 70
Çağlar Boyunca Orta Anadolu'da Tuz Madenciliği
Salt Mining in Central Anatolia Through Ages
Hakkı ÜNCÜ 72
Farklı Örnekler Çerçevesinde Dijital Arkeoloji Çalışmalarına Dair Bir Değerlendirme
An Evaluation of Digital Archaeology Studies Through Various Examples
Ömer UZUNEL 74
Güncel Arkeolojik Araştırmalar Işığında Nevşehir ve Çevresi
Nevşehir and Its Surroundings In The Light of The Current Archaeological Research

Handan YILDIZHAN 76
Arkeolojik Eserlerde Temel Tahribat Nedenleri ve Önleyici Koruma Yöntemlerine İlişkin Yaklaşımlar
Basic Causes of Damage to Archaeological Artifacts and Approaches to Preventive Conservation Methods
Fatih YILMAZ.....78
Peisistratos'un Atina'nın Ekonomik, Sosyal ve Sanat Alanındaki Reformlarının Değerlendirilmesi
Evaluation Of Peisistratos' Reforms in Economic and Social Life
Cemil KOYUNCU.....80
Tepecik-Çiftlik Yerleşmesinde Bulunan Sıvalı Kafatasları Üzerine Arkeometrik Bir İnceleme
An Archaeometric Study On Plastered Skulls Found In Tepecik-Çiftlik Settlement
Ali Metin BÜYÜKKARAKAYA, Özden ORMANCI, Burak FALAY, Yasin Gökhan ÇAKAN, Fabio CAVALLİ, Halit CANOL.....84

Kırşehir Kale Höyük 2022 Çalışmaları

Işık ADAK ADIBELLİ*

Çalışmalar AII bölgesinde, J6 ve J7 plankarelerinde gerçekleştirilmiştir. Söz konusu açma 2015 yılında yıkılmış olan eski okul binasının temel çukurundadır. Alanda ITRF sistemine göre yapılan ölçümlerde yaklaşık -2.8 metre derinliğe inildiği belirlenmiştir. Bu çalışmalar esasında ilk etapta kuzey doğu kesitten açmanın içine doğru uzanan kuzey güney yönlü bir duvar kalıntısı (D1) ve kül çukurları belirlenmiş ve MS 15-16. yüzyıla ait buluntular ele geçmiştir. Kül çukurlarının alt katmanında ise açmayı kuzeybatı- güneydoğu yününde ikiye bölen bir duvar kalıntısı (D2) ortaya çıkarılmıştır. Uzunluğu 2.65 metre olan kalıntı bu noktada, güney-kuzey yönlü başka bir duvar kalıntısına (D3) bağlanmakta ve açma içerisinde dikdörtgen bir mekan görüntüsü oluşturmaktadır. Mekanın doğu köşesinde ise güneydoğu kuzey batı yönlü D4 kodlu duvar kalıntısı ortaya çıkarılmıştır. Bu tabakada ele geçen sırlı seramikler 13-14. yüzyıllara aittir. Söz konusu tabakanın altında (-1.80 metre derinlikte) Orta Çağ buluntuları kesilmiş, yoğun kül ve yanık buluntular içeren bir katman ve onunda altından bir dolgu tabakası belirlenmiştir. Tabakadaki buluntular kırık olup çok küçük boyutlardadır. Mimari kalıntı olarak ise açmanın doğu kesitinden içeriye doğru uzanan çok tahrip olmuş duvar temelinin alt sırası olabilecek kalıntı (D5) ve onun hemen güneyinde moloz taşlarla örülmüş D6 kodlu duvar kalıntısı ayrıca bir adet çöp çukuru belirlenmiştir. Dolgu içerisinde belirlenen çoğu Helenistik döneme ait çanak çömlek parçaları daha önceki yıllarda belirlemiş olduğumuz dolgu tabakaları ile paralellik taşımaktadır. Çalışmalara son verdiğimiz -2.8 metre derilikte söz konusu dolgu tabakası devam etmektedir. İlerleyen dönemlerde yapılacak kazılarda dolgu tabakasının altında Helenistik döneme ait mimari kalıntıların gelmesi beklenmektedir. Her iki tabakada görülen kalıntılar ve veriler yıkımların nesiller boyu devam ettiği ve tabakalarda çok aşamalı bir tahribat sürecinin yaşanmış olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kapadokya, Kırşehir, Kale Höyük, Ortaçağ, Helenistik Dönem

* Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

2022 Works in Kırşehir Kale Höyük

The studies were carried out in the A2 region, J6 and J7 grid squares. The trench in question is in the foundation pit of the old school building, which was demolished in 2015. In the measurements made with the ITRF system in the area, it was determined that the depth was approximately -2.8 meters. In the first stage of these studies, a north-south oriented wall ruins (D1) extending from the northeast section into the trench and ash pits were identified and finds dating back to the 15-16 centuries AD were discovered.Remains of a wall (D2) were unearthed in the lower layer of the ash pits, dividing the trench into two in the northwest and southeast. At this point, the ruins, which are 2.65 meters long, connect to another wall ruins (D3) in the south-north direction, creating a rectangular space view within the trench. In the eastern corner of the room, wall ruins coded D4 in the southeast-northwest direction were unearthed. The glazed ceramics found in this layer belong to the 13-14 centuries. There are no medieval finds under the layer in question (at a depth of -1.80 meters). A layer containing dense ash and burnt artifacts and a layer of gold fill were identified. The finds in the layer are broken to very small sizes. At this level, the remains (D5), which may be the bottom row of the destroyed wall foundation extending inwards from the eastern section of the trench, and the remains of a wall coded D6 built with rubble stones, as well as a garbage pit, were identified just south of it. Most of the pottery sherds from the Hellenistic period identified in the fill are parallel to the fill layers we identified in previous years. The filling layer in question continues in the -2.8 meter depth where we ended the work. It is expected that architectural remains from the Hellenistic period will be found under the fill layer in future excavations.The ruins and data seen in both layers reveal that the destruction continued for generations and that a multi-stage destruction process took place in the layers.

Keywords: Cappadocia, Kırşehir, Kale Höyük, Middle Ages, Hellenistic Period.

Mikro Plastiklerin İnsan Yaşamına Etkisi

Mehmet İsmail AĞAR*

Plastik, insanlık tarihinde nispeten yeni bir buluştur ve ilk örneklerinden bazıları 1800'lü yılların sonlarına kadar uzanır, ancak çok yönlülüğü ve düşük üretim maliyeti, onu modern zamanların en yaygın kullanılan malzemelerinden biri haline getirmiştir. Plastik maddesi güçlü, hafif ve uyarlanabilir olduğundan; ev eşyaları, tıbbi ekipman ve banknotlardan ambalajlara, motorlu taşıtlara, binalara ve balık ağlarına kadar her şeyde bulunur. Plastik ne kadar faydalı olsa da aşırı kullanımı ve etkisiz atık yönetimi, onun hızla gezegenimizdeki en yaygın kirleticilerden biri haline geldiği anlamına gelmektedir. Her yıl üretilen plastik atıkların hacminin büyüklüğü, etkili bir şekilde atık yönetimini zorlaştırmaktadır ayrıca plastik atıklar geri dönüştürülmesi zor ve ekonomik açıdan oldukça maliyetli olabilmektedir. Plastik atıkların temizlenmesinin maliyetinin yanı sıra plastik kirliliğinden etkilenen turizm ve diğer endüstrilerden elde edilen gelir kaybı da önemli bir unsurdur. Plastik kirliliği günümüzde gezegenimizi etkileyen en önemli çevre sorunlarından biridir. Plastik atıklar okyanuslarımızdan plajlarımıza, şehirlerimizden kırsal alanlarımıza kadar pek çok alanda ve bölgede sıklıkla kullanılmaktadır. Bu plastik kirliliği sadece çevreyi değil aynı zamanda insan sağlığını da tehdit etmektedir. Plastiğin sağlık üzerindeki etkileri henüz yeni bir araştırma alanı olsa da, bugüne kadarki bilimsel sonuçlar plastiğin yaşam döngüsünün tam aşamasında hastalıklara, sakatlığa ve erken ölüme neden olduğunu gösteriyor. Plastiklerde bulunan zehirli kimyasal katkı maddeleri ve kirleticiler küresel ölçekte insan sağlığını tehdit etmektedir. Plastik maddesinin bilimsel olarak kanıtlanmış olumsuz sağlık etkileri arasında; kansere neden olmak veya hormon aktivitesinin değişmesi (endokrin bozulması olarak bilinir) yer alır; bu da üreme, büyüme ve bilişsel bozukluklara yol açabilmektedir. Bu çalışma nehirlerimizi ve okyanuslarımızı boğan, yediğimiz gıdayı, soluduğumuz havayı ve içtiğimiz suyu kirleten ve iklim değişikliğini şiddetlendiren gerçek anlamda küresel bir krizi antropolojik açıdan araştırmaktadır ayrıca mikro plastik krizin insanlar ve çevre üzerindeki etkisini ve bu küresel soruna çözüm bulmak için bir dizi kaynaktan oluşan bilginin bir sentezidir.

Anahtar Kelimeler: Antropoloji, Çevre, Ekoloji, İnsan.

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

The Effect Of Micro Plastics On Human Life

Plastic is a relatively recent invention in human history, with some of the first examples dating back to the late 1800s, but its versatility and low cost of production have made it one of the most widely used materials of modern times. Because plastic is strong, lightweight and adaptable, it is found in everything from household items, medical equipment and banknotes to packaging, motor vehicles, buildings and fishing nets. As useful as plastic is, its overuse and ineffective waste management means that it is fast becoming one of the most widespread pollutants on our planet. The sheer volume of plastic waste produced each year makes effective waste management difficult, and plastic waste can be difficult to recycle and economically very costly. In addition to the cost of cleaning up plastic waste, the loss of revenue from tourism and other industries affected by plastic pollution is also a significant factor. Plastic pollution is one of the most important environmental problems affecting our planet today. Plastic waste is frequently used in many areas and regions, from our oceans to our beaches, from our cities to our rural areas. This plastic pollution threatens not only the environment but also human health. Although the health impacts of plastic are still a new area of research, scientific results to date show that plastic causes disease, disability and premature death at all stages of its life cycle. Toxic chemical additives and pollutants in plastics threaten human health on a global scale. Scientifically proven negative health effects of plastics include causing cancer or altering hormone activity (known as endocrine disruption), which can lead to reproductive, growth and cognitive impairment. This study is an anthropological exploration of a truly global crisis that is choking our rivers and oceans, polluting the food we eat, the air we breathe and the water we drink, and exacerbating climate change. It is a synthesis of information from a range of sources to understand the impact of the microplastics crisis on people and the environment and to find solutions to this global problem.

Keywords: Anthropology, Environment, Ecology, Human.

Bir Dava Dosyasındaki Sahte Eserler Üzerine Bilirkişi Görüşü

Yaşar ARLI*

Bu çalışmada, Antalya ili Manavgat ilçesi sınırları içerisinde Manavgat ilçe Jandarma ekiplerince gerçekleştirilen rutin yol denetiminde araç içerisindeki kişilerin şüpheli davranışlarından hareketle gerçekleştirilen arama sonucunda ele geçirilen 6 adet heykeltıraşlık eseri irdelenmiştir. Tarihi eser kaçakçılığı şüphesiyle gözaltına alınan kişiler, 2'si erkek büstü, 1'i kadın büstü, 1'i kadın başı, 1'i erkek başı ile 1 adet ideal kadın heykelinin modern kopyalar olduklarını belirtmişlerdir. 6 adet eser için ilkin Side Müzesi personellerinden eserlerin orijinal olup olmadıkları hususunda uzman görüşü istenilmiştir. Müze tarafından hazırlanan rapora itiraz eden kişiler, tekrardan eserlerin değerlendirilmesi için akademik bir görüş talebinde bulunmuşlardır. Manavgat Adliyesi ve kurumumuz arasında gerçekleştirilen yazışmalar neticesinde eserlerin uzmanlık alanı da dikkate alınarak bilirkişi olarak görevlendirilmem gerçekleştirilmiştir. 06.06.2023 tarihinde 2013/8620 numaralı soruşturma dosyası kapsamında irdelenen heykeltıraşlık eserlerinin, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları koruma kanunu kapsamında olmadıkları değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra sahte eserlerin, art niyetli üretim oldukları hususunda da görüş bildirilmiştir. Roma hanedan mensuplarının modern kopyalarındaki karakteristik özellikleri ile portre tipleri ve üslupsal özelliklerinin öykülenmek istenilen dönemdekilerle neredeyse birebir aktarılmak istenilmesi sahte eser üreticilerin bilinçli bir şekilde üretim yaptıklarının somut örneğidir. Ayrıca benzer durum, diğer iki modern kopyada da söz konusudur. Bu hususta modern kopyacıların, Roma dönemi plastik sanatı hakkında maalesef azımsanmayacak bir bilgi ve birikime sahip olduklarını gösterir. Bunun yanı sıra yontulan eserler her ne kadar sahte birer üretim olsalar da asıl amaç bilinçli bir şekilde üretilen modern kopyalarla gerçekleştirmek istenilen tarihi eser kaçakçılığıdır.

Anahtar Kelimeler: 2863 Sayılı Kanun Maddesi**,** Bilirkişi, Sahte Eser, Modern Kopya, Tarihi Eser Kaçakçılığı.

* Araş. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Expert View On Forgible Artifacts In A Case File

In this study, 6 sculptural artifacts seized as a result of the search carried out based on the suspicious behaviour of the persons inside the vehicle during a routine road control by Manavgat district Gendarmerie teams within the borders of Manavgat district of Antalya were examined. The people detained on suspicion of smuggling historical artifacts stated that 2 man busts, 1 woman bust, 1 woman head, 1 man head and 1 ideal woman sculpture were modern copies. For 6 artifacts, the Side Museum staff was first asked for an expert opinion on whether the artifacts were original or not. The people who objected to the report prepared by the museum requested an academic opinion for the evaluation of the artefacts again. As a result of the correspondence between Manavgat Courthouse and our institution, my appointment as an expert was carried out taking into account the field of expertise of the artifacts. On 06.06.2023, it was evaluated that the sculptural pieces examined within the scope of the investigation file numbered 2013/8620 were not within the scope of the Law No. 2863 on the Protection of Cultural and Natural Assets. In addition, it was also stated that the counterfeit artifacts were produced with malicious intentions. The fact that the characteristic features, portrait types and stylistic features of the members of the Roman dynasty in the modern copies are intended to be almost identical to those of the period desired to be narrated is a concrete example of the conscious production of the forgery producers. Moreover, a similar situation is also observed in the other two modern copies. This shows that the modern copyists unfortunately had a considerable amount of knowledge and experience about the plastic art of the Roman period. In addition, although the sculpted artifacts are fake productions, the main purpose is the smuggling of historical artifacts with the modern copies produced in a conscious manner.

Keywords: Article of Law No. 2863, Expertise, Forged Artifact, Modern Copy, Smuggling of Historical Artifacts.

Senitli Yayla

İsmail ARSLAN*

Senitli Yayla Yerleşmesi Isparta İli Aksu İlçesi'nin 13km, Tymbriada Antik Kenti'nin 12km kuzeydoğusunda, Sorgun Barajı'nın 2km kuzeyinde yer almaktadır. Hellenistik Dönem'de bir tepe yerleşmesi olarak kullanıldığı düşünülen yerleşmede Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Antik Çağ'a tarihlendirilebilecek çok sayıda yapı kalıntısı bulunmaktadır. Senitli Yayla Yerleşmesi bir akropolis ve akropolisin eteklerine doğru yayılım gösteren bir yerleşme modeline sahiptir. Yapılaşmanın daha çok tepelerin etekleri ve iki tepenin arasında yoğunlaştığı görülmektedir. Yerleşmede Kale Tepe akropolis, kuzeydeki tepe ise Agora olarak kullanılmıştır. Kale Tepe'nin takribi 150m güneybatısında kuzey-güney doğrultulu 200m boyunca uzanan nekropolis alanı yer almaktadır. Agorada, akropoliste ve yerleşmenin doğusunda yer alan tepeciklerde toplamda sekiz kilise ve iki şapel yapısının konumları dikkate alındığında, yerleşmenin peyzajında prestijli alanların kiliselere ayrıldığı gözlenmiştir. Senitli Yayla'da bulunan kiliselerin İmparatorluk Dönemi'nde inşa edilmiş ve Geç Antik Dönem'de işlevleri kaybetmiş yapıların değiştirilmesiyle bölgedeki erken Hristiyanlaşma sürecini temsil ettiği söylenebilir. Senitli Yayla çevresinde farklı ölçeklerde küçük kırsal yerleşim alanları bulunmaktadır. Çevredeki daha küçük kırsal yerleşmelerin Senitli Yayla'yı merkez olarak benimsediği ve buradan kırsal üretimin yapılabileceği alanlara doğru bir yayılım gösterdiği düşünülmektedir. Senitli Yayla ve çevresinde tespit edilen mimari kalıntılar, küçük buluntular ve yayılım sahası göz önünde bulundurulduğunda; Senitli Yayla Yerleşmesi kentsel kurumların örnek alındığı, üretime dayalı orta ölçekli bir komedir. Senitli Yayla'nın yakın çevresinde görece yumuşak eğimli tepe ve tepecikler büyükbaş hayvancılığı için, kuzey ve doğusunda yer alan yüksek tepeler ise küçükbaş hayvancılığı için oldukça elverişlidir. Yaylanın güneyinde yer alan doğu-batı doğrultulu derin olmayan havza tarım için kullanılmış olmalıdır. Günümüzde bu alanlarda aktif olarak tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca Senitli Yayla ve yakın çevresinde yer alan üretim birimlerinde ele geçen metal cürufları, hangi ölçekte olduğunu bilemesek te bu bölgede metalürjik faaliyetlerin varlığını göstermektedir. Senitli Yayla Yerleşmesi Pisidia Bölgesi'nde kırsal ekonomi modellerinin anlaşılması için spesifik bir örnek oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Senitli Yayla, Kırsal Yerleşme, Ekonomi, Geç Madencilik

* Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

Senitli Yayla

The settlement of Senitli Yayla is located 13 km north of the district Aksu in the province of Isparta, 12 km northeast of the ancient city of Tymbriada and 2 km north of the Sorgun Dam. It is believed that the settlement was used as a hilltop settlement during the Hellenistic period and there are many building remains that can be dated to the Roman Imperial period and Late Antiquity. The settlement of Senitli Yayla consists of an acropolis and extends to its edges. It is mainly located on the edges of the mounds and between two mounds. The Kale hill was used as an acropolis and the hill to the north as an agora. About 150 m southwest of the Kale mound is the area of the necropolis, which extends over 200 m in a north-south direction. Looking at the locations of a total of eight churches and two chapels in the agora, the acropolis and on the hills to the east of the settlement, it can be seen that prestigious areas in the landscape of the settlement were reserved for churches. It can be said that the churches in Senitli Yayla represent the early Christianization process in the region, replacing the structures built in the Imperial period, which lost their function in the Late Antique period. There are small rural settlements of varying sizes around Senitli Yayla. It is assumed that the smaller rural settlements in the area chose Senitli Yayla as their center and spread from there to areas where rural production could be carried out. Considering the architectural remains, the small finds and the area of distribution, the settlement of Senitli Yayla is a medium-sized community (kome) based on production and modeled on urban facilities. The relatively gently sloping hills and mounds in the immediate vicinity of Senitli Yayla are suitable for cattle breeding, while the high hills to the north and east are very favorable for goat breeding. The flat depression in the south of the plateau in the east-west direction must have been used for agriculture. Today these areas are actively used for agriculture and cattle breeding. In addition, the metal slags from the production sites in and around Senitli Yayla indicate metallurgical activities in this region, although the extent of these activities cannot be determined. The settlement of Senitli Yayla represents a specific example for understanding the models of rural economy in Pisidia.

Keywords: Senitli Yayla, Rural Settlement, Economy, Late Antiquity, Mining

2010-2012 Yılı Van Kalesi Höyüğü Orta Çağ İskeletlerinde Radyolojik Yöntemler ile Üçüncü Molar Diş Agenezisinin Araştırılması

Gürdoğan AYDIN*

Giriş: Antropoloji genel anlamda insan ve toplumlar arasındaki başkalaşımları ve yakınlık derecelerini inceler. Antropoloji bilimi Biyolojik antropoloji ve Sosyal/Kültürel antropoloji ana dallarına ayrılmakta olup bu ana dallar da kendi içinde alt dallara ayrılmaktadır (Şahin,2016). Dental Antropoloji Biyolojik Antropolojinin alt dallarından biridir. Dental Antropoloji dişlerden insanın yaşam koşullarını, demografik özelliklerini, akrabalık bağlamında biyolojik ilişkilerini, beslenme eğilimleri, diş sağlığı ve kültürel adaptasyonları hakkında bilgiler edinilmesini sağlar. (Alt ve ark.,1998). Diş agenezisi: Süt dişlerinde 20'den, kalıcı dişlerde 32'den az diş sürmesine verilen isimdir. Diş eksikliğinin başlıca nedenleri; diş embriyolarının bir travma nedeniyle bozulması, çenedeki kronik iltihaplar, gelişme ve beslenme bozuklukları, iç salgı bezlerinin hastalıkları ve genetik etkilerdir. (Küçüküçerler, 1978; Alt 1998). Antropoloji bilimi birçok bilim disipliniyle birlikte çalışmaktadır. Radyoloji bilimi de bu disiplinler arasında yer almaktadır. (Spoor. vd. 2000, Dadalı 2016).

Amaç: Van İli sınırları içerisinde yer alan Van Kalesi Höyüğü kazılarından 2010-2012 yıllarında çıkarılan ve Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Antropoloji Bölümü Paleoantropoloji Laboratuvarında bulunan bireylerde mandibula ve maksillanın morfolojik ve radyolojik incelemesi yapılarak üçüncü molar diş (M3) agenezisinin tespiti amaçlanmaktadır.

Yöntem: İskelet laboratuvarında bulunan 377 bireyden, morfolojik ve radyolojik olarak incelemeye uygun olan mandibula ve maksillanın en az bir kısmı mevcut olan 125 bireyin iskeletlerde Üçüncü molar diş agenezisi araştırılmıştır.

Bulgular: Çalışılan iskeletlerin %39.2'si (n=49) kadın iskeleti, %44.8'i (n=56) erkek iskeleti, %15.2'si (n=19) cinsiyeti tanımlanmamış çocuk iskeleti ve %0.8'i (n=1) cinsiyeti tanımlanamamış yetişkin iskeletine aittir. Çalışılan tüm iskeletlerde herhangi bir üçüncü molar diş agenezis oranı %20.8 (n=26) olarak bulunmuştur. Erkeklerde agenezis oranı %28.6'dır. Kadınlarda agenezis oranı %16.3'tür. Mandibula bulgusu mevcut olan 118 iskeletin %23.2'sinde (n=29) üçüncü molar diş agenezisi mevcuttur. %64.8'inde (n= 81) üçüncü molar diş mevcuttur. %6.4'ünde (n=8) sağ veya sol mandibula tanımlanamayacak

* Öğr. Gör., Kapadokya Üniversitesi, Kapadokya Meslek Yüksek Okulu, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

durumdadır. Maksilla bulgusu mevcut olan iskeletlerin %12'sinde (n=15) üçüncü molar diş agenezisi mevcuttur. %60.8'inde (n= 76) üçüncü molar diş mevcuttur. %0.8'inde (n=1) sağ veya sol maksilla tanımlanamayacak durumdadır.

Sonuç: Erkek iskeletlerinde bulunan agenezis oranı kadın iskeletlerinden daha fazladır. Erkeklerde agenezis oranı %28.6'dır. Kadınlarda agenezis oranı %16.3'tür. Mandibulada agenezis oranı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Maksilla agenezis oranı cinsiyete göre erkeklerde kadınlara göre daha fazla olmasına rağmen istatistiksel olarak anlamlı bir fark görülmemiştir.

Anahtar kelimeler: Agenezis, Anadonti, Diş eksikliği, Hipodonti, Radyografi

Investigation of Third Molar Tooth Agenesis With Radiological Methods in Medieval Skeletons of Van Castle Mound 2010-2012

Introduction: Anthropology examines the metamorphoses and degrees of closeness between human beings and societies in general terms. Anthropology science is divided into the main branches of Biological Anthropology and Social / Cultural Anthropology and these main branches are divided into sub-branches within themselves (Şahin, 2016). Dental Anthropology is one of the sub-branches of Biological Anthropology. Dental Anthropology provides information about human living conditions, demographic characteristics, biological relationships in the context of kinship, nutritional tendencies, dental health, and cultural adaptations (Alt et al., 1998). Tooth agenesis is the name given to the eruption of less than 20 teeth in deciduous teeth and less than 32 teeth in permanent teeth. The main causes of tooth deficiency are; disruption of tooth embryos due to a trauma, chronic inflammations in the jaw, developmental and nutritional disorders, diseases of internal secretion glands and genetic effects (Küçüküçerler, 1978; Alt 1998). Anthropological science works together with many scientific disciplines. Radiological science is also among these disciplines (Spoor. et al. 2000, Dadalı 2016).

Aim: The aim of this study was to determine the agenesis of the third molar tooth (M3) by performing morphological and radiological examination of the mandible and maxilla in the individuals excavated from the excavations of Van Castle Mound in Van Province in 2010-2012 and found in the Palaeoanthropology Laboratory of the Department of Anthropology, Faculty of Arts and Sciences, Kırşehir Ahi Evran University.

Method: Third molar agenesis was investigated in the skeletons of 125 individuals from 377 individuals in the skeletal laboratory, who had at least one part of the mandible and maxilla morphologically and radiologically suitable for examination.

Results: Of the skeletons studied, 39.2% (n=49) were female skeletons, 44.8% (n=56) were male skeletons, 15.2% (n=19) were child skeletons of unknown sex and 0.8% (n=1) were adult skeletons of unknown sex. The rate of agenesis of any third molar tooth was found to be 20.8% (n=26) in all skeletons studied. The rate of agenesis in males was 28.6%. The rate of agenesis in females was 16.3%. Of the 118 skeletons with mandibular findings, 23.2% (n=29) had agenesis of the third molar tooth. 64.8% (n=81) had third molar teeth. 6.4% (n=8) had unidentifiable right or left mandible. In 12% (n=15) of the skeletons with maxilla findings, third molar tooth agenesis was present. 60.8% (n= 76) third molar teeth were

present. 0.8% (n=1) right or left maxilla was unidentifiable.
Conclusion: The rate of agenesis found in male skeletons is higher than in female skeletons. The rate of agenesis in males is 28.6%. The rate of agenesis in females is 16.3%. The rate of mandibular agenesis does not show a significant difference according to gender. Although the rate of maxillary agenesis is higher in males than females, there is no statistically significant difference.

Key words: Agenesis, Anodontia, Hypodontia, Radiography, Tooth deficiency

Din Antropolojisi Çalışmalarında Tanımlar ve Teoriler

Tuğba AYTEKİN[*], Hayrettin ŞAHİN[**]

Bu çalışmada din antropolojisi alanında yapılan bilimsel çalışmaların dayandığı temel tanımlar ve teoriler incelenmiştir. Bu kapsamda insanın fiziksel ve kültürel farklılıklarında olduğu gibi dini inanış biçimlerindeki farklılıkların antropoloji disiplini içinde hangi perspektifler, yöntemler ve ilkeler çerçevesinde ele alındığı açıklanmaya çalışılacaktır. Toplumların kültürel veya dil alanındaki çeşitliliklerini ortaya koyarken, bu farklılıklara ilişkin bir yargıya varmak antropoloji biliminin işi olmadığı gibi din antropolojisi çalışmalarında da herhangi bir inanışı yanlışlamaya veya doğrulamaya çalışmak doğru değildir. Antropologlar din çalışmalarına kendine özgü farklı kavramlar ve araçlarla yaklaşmaktadırlar. Bu bildiride "Antropolojik din çalışması" ne anlama gelmektedir? Sorusuna cevap aranacaktır. Üç başlık altında "Antropolojik din çalışması" kavramı incelenecektir. Bunlardan birincisi din çalışmalarında "antropolojik perspektif", psikoloji, sosyoloji, teoloji, biyoloji gibi diğer bilimlerin perspektiflerinden nasıl farklılıklar barındırmaktadır. Bu kısımda dinlerin, inançların, uygulamaların, kurumların çeşitlilikleri, bir dinin farklı kolları, farklı dinler arasında benzer inanışlar veya ilişkiler konusunun nasıl ele alındığından bahsedilecektir. İkinci olarak antropoloji perspektifinden yapılan "din olgusu" çalışmalarında, din ve inanış kavramlarının tanımları incelenecektir. Tanımların ortak kabul gören ve görülmeyen yönleri, tanımların ele alınış biçimlerinin çalışmayı nasıl etkilediği tartışılacaktır. Farklı tanımların din antropolojisinin inceleme alanının genişlettiği ya da daralttığı, bazı inanışları kapsam dışı bırakabildiği konusu bu kısımda ele alınacaktır. Üçüncü olarak din antropolojisi çalışmalarında yöntem konusu ele alınacaktır. Antropoloji insanların bütün farklılıklarını inceleyen bir bilimdir. Bütün davranışsal farklılıklar bu inceleme alanı içindedir. Din çalışmaları da bu kapsama dahildir. Dinlerin antropolojik açından incelenmesinde hangi yöntemler kullanılmaktadır sorusuna cevap aranacaktır. Bu kapsamda, bilim öncesi yaklaşımlar, tarihsel/evrimci teoriler, psikolojik teoriler, duygusalcı teoriler, psikoanalitik teori, entelektüalist teori, İlkel mentaliteye karşı psişik birlik durumu, Yapısalcılık, sinirbilim teoriler, sosyal teoriler, işlevselcilik, tarihsel materyalizm, yapısal işlevselcilik, sembolik/yorumlayıcı antropoloji, modüler teoriler, yapıtaşı yaklaşımı,

[*] Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı
[**] Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü

bilişsel evrimci yaklaşım, sosyal entegrasyon ve işbirliği yaklaımı, maliyetli sinyalleme teorisi (costly signaling theory) değerlendirilecektir. Bu çalışma sonunda din olgusunun tanımlanmasında çok farklılıklar olduğu, her tanımın antropoloji çalışmaları açısından değerli olduğu, din olgusunun farklı bir boyutuna vurgu yaptığı anlaşılmıştır. Tek bir tanımın tamamen kapsayıcı olarak görülmemesi gerektiği düşünülmektedir. Her bir teori doğal olarak dini farklı bir şekilde ele almaktadır. Din antropoloji çalışmalarında seçilen teoriler, çalışmaları kendi yöntemlerine göre sınırlandırmaktadır. Antropolojik açından din çalışmalarında daha üretken yöntemler ve teoriler seçmek araştırmacıları daha kapsamlı yorum yapma olanağı sunmaktadır. Din antropolojisinde psikolojik ve bilişsel bakış açıları araştırmaların tartışılması için son dönemlerde daha çok tercih edilmektedir. Bu durum din antropolojisinin diğer bilimlerden ayıran kendine özgü bir teorik çerçevesinin henüz oluşmadığı gerçeğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Antropolojik Perspektif, Din Olgusu, Teori, Tanım, Yöntem

Definitions and Theories in Anthropology of Religion Studies

In this study, the basic definitions and theories on which scientific studies in the field of anthropology of religion are examined. In this context, it will be tried to explain within which perspectives, methods and principles the differences in religious beliefs, as well as physical and cultural differences of humans, are discussed within the discipline of anthropology. While revealing the cultural or linguistic diversity of societies, it is not the job of anthropology to make a judgment regarding these differences, and it is not right to try to falsify or confirm any belief in anthropology of religion studies. Anthropologists approach the study of religion with different concepts and tools. The question “What does “Anthropological study of religion” mean” in this paper will be answered. The concept of "Anthropological study of religion" will be examined under three headings.The first of these is how the "anthropological perspective" in religious studies differs from the perspectives of other sciences such as psychology, sociology, theology and biology. In this section, the diversity of religions, beliefs, practices, institutions, different branches of a religion, similar beliefs or relationships between different religions will be discussed. Secondly, the definitions of the concepts of religion and belief will be examined in "religion phenomenon" studies conducted from the perspective of anthropology. Commonly accepted and unaccepted aspects of the definitions and how the way the definitions are handled will affect the study will be discussed. The issue of whether different definitions expand or narrow the field of study of anthropology of religion and exclude some beliefs will be discussed in this section.Thirdly, the issue of method in studies on anthropology of religion will be discussed. Anthropology is a science that studies all the differences of people. All behavioral differences are within this area of examination. Religious studies are also included in this scope. The answer to the question of what methods are used in the anthropological examination of religions will be sought. In this context, pre-scientific approaches, historical/evolutionary theories, psychological theories, emotional theories, psychoanalytic theory, intellectualist theory, psychic unity against primitive mentality, structuralism, neuroscience theories, social theories, functionalism, historical materialism, structural functionalism, symbolic/interpretive anthropology, modular theories, building block approach, cognitive evolutionist approach, social integration and cooperation approach, costly signaling theory will be evaluated. At the end of this study, it was understood that there are many differences in the definition of the phenomenon of religion, each definition is valuable in terms of anthropology studies and emphasizes a different dimension of the phenomenon of religion. It is

considered that no single definition should be seen as completely comprehensive. Each theory naturally addresses religion in a different way. Theories chosen in religious anthropology studies limit the studies according to their own methods. Choosing more productive methods and theories in religious studies from an anthropological perspective offers researchers the opportunity to make more comprehensive interpretations. In the anthropology of religion, psychological and cognitive perspectives have recently become more preferred for discussing research. This situation reveals the fact that anthropology of religion has not yet developed a unique theoretical framework that distinguishes it from other sciences.

Keywords: Anthropological Perspective, Religious Phenomenon, Theory, Definition, Method

Tanır Yassıhöyük Çalışmalarına Dair Son Veriler

Elif BAŞTÜRK*

Tanır Yassıhöyük, Kahramanmaraş – Afşin ilçe merkezinin yaklaşık 20 km kuzeyinde, adını aldığı Tanır Mahallesinin ise 4 km güneyinde yer almaktadır. Bölge arkeolojisinin her bir dönemine yeni bir soluk getireceğinden kuşku duymadığımız Tanır Yassıhöyük'ün 2021 yılında başlayan arkeolojik kazıları, MÖ 5. Binyıldan MS 3. yüzyıla kadar neredeyse kesintisiz bir yerleşim tarihinin varlığına dair ön sonuçları ortaya koymuştur. Höyüğün en üst tabakası anıtsal yapılarla temsil edilen Geç Roma Dönemine aittir. Hemen altındaki Geç Demir Çağıyla ilişkili II. Tabakada ise büyük olasılıkla idari işlevi olan bir yapı (Yerel Yönetici Sarayı?) kompleksi ortaya çıkarılmaya başlanmıştır. Öte yandan höyüğün farklı alanlarında tespit edilen Geç Demir Çağı tabakaları, mimariyle bağlantılı çok sayıda ve geniş repertuardaki boyalı çanak çömlek buluntularıyla ile temsil edilmektedir. Alttaki daha zayıf nitelikli mimari kalıntılarla tespit edilen Orta Demir Çağı tabakasındaki bir silo çukurundan ele geçen yoğun miktarda karbonlaşmış nohut ve buğday tanesinin yanı sıra çeşitli meyvelere ait kalıntılar, bölgedeki tarımsal faaliyetleri göstermesi açısından oldukça önemlidir. Höyüğün kuzeydoğu yamacında Orta ve Geç Kalkolitik Döneme ait mimari ve mezarların tespit edildiği çalışmalardaki en önemli verileri ender rastlanılan taban altı kafatası gömüsü ve bilinçli kafatası deformasyonu gibi kültürel uygulamalar oluşturmaktadır. Höyükteki en erken bulgular ise az sayıda parçayla temsil edilen Obeyd seramikleridir. Kalkolitik Dönem ile Orta Demir Çağı arasındaki süreci tahribat kaynaklı karışık kontekslerden ele geçen buluntular aracılığıyla tespit edebilmekteyiz. Ancak halihazırdaki veriler, Tanır Yassıhöyük'ün hem bölge hem de Anadolu arkeolojisi için oldukça önemli bilgileri ortaya koyacağını gösterir niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Afşin-Elbistan Ovası, Roma Dönemi, Akhamenid Dönem, Bilinçli Kafatası Deformasyonu, Kalkolitik Dönem

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Recent Data on Tanır Yassıhöyük Studies

Tanır Yassıhöyük is situated about 20 km north of the district centre of Kahramanmaraş-Afşin and 4 km south of the Tanır district from which it derives its name. The archaeological excavations at Tanır Yassıhöyük, which began in 2021, have revealed preliminary results of an almost uninterrupted settlement history from the 5th millennium BC to the 3rd century AD. These findings are expected to shed new light on the archaeology of the region. The mound's uppermost layer dates back to the Late Roman Period and is characterised by monumental buildings. Layer II, associated with the Late Iron Age, has revealed a complex of buildings, possibly a palace for the local administrator with an administrative function. The Late Iron Age levels identified in various areas of the mound are characterised by a large number and wide range of painted pottery finds associated with the architecture. The carbonised remains of chickpea and wheat grains, along with various fruits, were recovered from a silo pit in the Middle Iron Age level. This discovery is significant in demonstrating the agricultural activities in the region. Additionally, architectural remains and graves dating back to the Middle and Late Chalcolithic Period were found on the northeastern slope of the mound. The cultural practices of sub-floor skull burial and deliberate skull deformation are of particular interest. The earliest discoveries in the mound consist of a small number of Obeyd ceramic sherds. The period between the Chalcolithic Period and the Middle Iron Age can only be determined through finds recovered from mixed contexts due to destruction. However, the available data indicate that Tanır Yassıhöyük will yield important contributions to the archaeology of both the region and Anatolia.

Keywords: Afşin-Elbistan Plain, Roman Period, Achaemenid Period, Deliberate Skull Deformation, Chalcolithic Period

Kırşehir Hashöyük'te Yürütülen Arkeolojik Araştırmalar

Gülçin İlgezdi BERTRAM[*], Jan-K. BERTRAM[**]

Hashöyük, Kırşehir il merkezinin 34 km kuzeyinde, Kırşehir-Çiçekdağı karayolunun yakınında ve aynı adlı köyün hemen içinde yer alan önemli bir höyüktür. Höyük 260 m uzunluğunda, 250 m genişliğinde ve yaklaşık 15 m yüksekliğinde yayvan görünümlüdür. İlk defa 1926 yılında H. H. von der Osten tarafından tespit edilen Hashöyük'te bilinen ilk arkeolojik kazı çalışması 1931 yılında L. Delaporte tarafından yapılmıştır. 1943 yılında Türk Tarih Kurumu adına H. Çambel burada küçük bir sondaj çalışması gerçekleştirilmiştir. Hashöyük'te yürütülen bu ilk dönem kazıları sonucunda maalesef detaylı bir yayın yapılamamış ve höyüğün stratigrafisi de tam olarak anlaşılamamıştır. H. Çambel'in yürütmüş olduğu kazılardan elde ettiği çanak çömlekler tarafımızca incelenerek yayınlanmıştır (İlgezdi Bertram/Özcan/Bertram 2023). Kırşehir'de 2020-2021 yılları arasında yürütmüş olduğumuz yüzey araştırmalarımızın odak noktasını Hashöyük oluşturmuştur. 2023 yılında ise iki açmada höyükteki kazı çalışmalarına başlanmıştır. Bugüne kadar tespit edildiği üzere Hashöyük'te Geç Kalkolitik, İlk Tunç Çağ, Hitit ve Demir Çağ tabakalarının varlığından söz edilebilir. Höyükte sürdürdüğümüz araştırmalarımız bize, Demir Çağ tabakalarının, süregelen ilk arkeolojik çalışmaların ardından, köylülerin höyükten çeşitli nedenlerle toprak çekmesi gibi faaliyetler sebebiyle büyük ölçüde tahrip olduğunu göstermiştir. Yüzey toprağından itibaren sadece 60 cm'lik oldukça ince bir Demir Çağ kültür dolgusu gözlemlenmiştir. Çeşitli taş toplulukları, taş temelli duvar parçaları ve fırın gibi mimari öğeler açığa çıkarılan Demir Çağ tabakasının hemen altında İlk Tunç Çağ'ın son evreleri ile karşılaşılmıştır. Bu evreden gelen boyalı çanak çömleklerin karakteristik özelliklerine bakıldığında, Alişar ve Acemhöyük ile büyük benzerlikler gösterdiği gözlemlenmektedir. Höyükte muhtemelen daha en azından 15 m'lik kültür dolgusunun varlığı dikkate alındığında, höyükte süregelen kazı çalışmaları ile daha erken evrelere ulaşmanın mümkün olacağı öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Kırşehir, Hashöyük, İlk Tunç Çağ, Buluntular

[*] Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
[**] Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Archaeological Research at Hashöyük/Kırşehir

Hashöyük is an important settlement located 34 km north of Kırşehir, near the Kırşehir-Çiçekdağı highway and just inside the village of the same name. The mound measures 260 m in length, 250 m in width and 15 m in height. It was first discovered by H. H. von der Osten in 1926, and the first known archaeological excavation was carried out by L. Delaporte in 1931. In 1943, on behalf of the Turkish Historical Society, H. Çambel carried out a small excavation here. Unfortunately, this first excavations at Hashöyük did not result in a detailed publication, and the stratigraphy of the höyük was not fully understood. The pottery from the excavations conducted by H. Çambel was analyzed and published by us (İlgezdi Bertram/Özcan/Bertram 2023). Between 2020-2021 we conducted a large survey around the site, and in 2023 excavations were started in two trenches. As identified so far, Hashöyük has Late Chalcolithic, Early Bronze Age, Hittite and Iron Age levels. Our work at the mound have shown that the Iron Age levels were largely destroyed after the first archaeological excavations, due to activities such as the removal of soil from the mound by the villagers for various reasons. A very thin Iron Age cultural deposit of only 60 cm was observed. The last phases of the Early Bronze Age were encountered just below the Iron Age layer, where various stone structures, stone-based wall fragments and architectural elements such as ovens were unearthed. The painted pottery from this phase is very similar to those of Alişar and Acemhöyük. Considering that there is probably at least a sequence of 15 m at the mound, it is foreseen that it will be possible to reach earlier phases with the ongoing excavations at the settlement.

Keywords: Archaeology, Kırşehir, Hashöyük, Early Bronze Age, Finds

Güney Kafkasya Bölgesi'nde Erken Demir Çağı Yerleşim Sistemleri

Jan-K. BERTRAM*

2000-2007 yılları arasında, Gürcistan'ın doğusunda, Tiflis'in yaklaşık 40 km güneydoğusundaki David-Garedzhi Bozkırı'nda yer alan Udabno I, II ve III yerleşimlerinde kapsamlı kazı ve araştırma çalışmaları yürütülmüştür.[†1] Çok sayıda C14 tarihi, yerleşimlerin MÖ 2. bin'den 1. bine geçişin başlarına (muhtemelen MÖ 10. yüzyıl) tarihlendiğini göstermektedir. Araştırmalar, Geç Tunç Çağı ve Erken Demir Çağı'na ilişkin kronolojik sorulara yeni açılımlar getirmenin yanı sıra, bu dönemin yerleşim sistemleri ve yaşam biçimleri hakkında da ayrıntılı bilgiler sağlamıştır. Her üç yerleşim de sırtlarda ve birbirlerine yakın konumdadır. Büyüklükleri yaklaşık 80.000 m^2 (Udabno I), yaklaşık 16.200 m^2 (Udabno II) ve yaklaşık 53.000 m^2'dir (Udabno III). Elimizdeki veriler, bize bu yerleşimlerin kısa bir süre için iskân edilmiş olduklarını göstermektedir. Udabno I'de yerleşimin sadece küçük bir kısmı savunma duvarı ile çevrilmişken, Udabno II tamamen ve Udabno III'te ise birkaç tane savunma duvarı tespit edilmiştir. Her üç yerleşim de farklı boyutlardaki (çoğunlukla 7 m ile 16 m arasındaki farklı uzunluklarda ve 5 m ile 6 m arasındaki farklı genişliklerde) dikdörtgen ila hafif yamuk biçimli çukur evlerle karakterize edilmektedir. Binaların iç kısımlarındaki taş düzenleri yapı içi bölümlendirmelerinin varlığına işaret etmektedir. Yapılardaki "Standart donanım", içinde bir ocak/fırın ile çeşitli kil öğeler bulunmaktadır. Binaların bazıları yangın geçirmiştir. Bu evlerin tabanlarında in situ olarak çok sayıda kap (Res. 1-2) ve küçük buluntuyu içeren kapsamlı envanterler açığa çıkarılmıştır. Bunların dağılımı, binalar içindeki ayrıntılı faaliyet alanlarını ortaya koymaktadır. Buluntular genellikle ocakların yakınında yer almaktadır. Genel olarak, her üç yerleşim için de tarımsal bir işlev belirgindir. Yerleşimlerde gözlemlenen bir ya da birden fazla depreme ve yoğun yangına ait izler, yerleşimlerin sona ermesinin olası nedenleri hakkında bize bilgi vermektedir. Udabno I, II ve III yıkımdan sonra yeniden inşa edilmemiştir.

*Prof. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

[1]Projenin arka planı için bkz./For background information on the project see; Udabno – Eine erste Zusammenfassung der Ausgrabungs- und Prospektionsergebnisse nach Abschluss der Feldarbeiten. In: Mehnert, A., G. Mehnert, S. Reinhold, Austausch und Kulturkontakt im Südkaukasus und seinen angrenzenden Regionen in der Spätbronze-/Früheisenzeit. Langenweissbach, 87-121.

Settlement Systems of the Early Iron Age in the South Caucasus Region

From 2000 to 2007, extensive excavation and prospection work was carried out at the three settlements Udabno I, II and III in eastern Georgia in the David-Garedzhi Steppe approx. 40 km south-east of Tbilisi[1]. Numerous 14C dates suggest a dating of the settlements to the turn of the 2nd to 1st millennium BC (probably 10th century BC). In addition to new insights into chronological questions of the Late Bronze Age and Early Iron Age, the investigations provided detailed insights into the settlement structures and way of life of this period. All three settlements are located on ridges and close to each other. Their size is approx. 80.000 m^2 (Udabno I), approx. 16.200 m^2 (Udabno II) and approx. 53.000 m^2 (Udabno III). They were obviously only inhabited for a short time. At Udabno I only a small part of the settlement was fortified, Udabno II was completely surrounded by a fortification, and at Udabno III even several fortifications could be identified. All three settlements are characterized by rectangular to slightly trapezoidal pit houses of different sizes (mainly between 7 m and 16 m long and 5 m to 6 m wide). Stone settings inside the buildings also indicate that they were originally subdivided. The "standard equipment" includes a hearth with clay installations next to it. Some of the buildings burned down. In these houses, extensive inventories were found in situ on the floors, including numerous vessels (Figs. 1-2) and small finds. Their distribution reveals detailed activity areas within the buildings. They are generally located near the hearths. Overall, all three settlements indicate an agricultural function. Evidence of one or more earthquakes and intensive traces of fire could be possible reasons for the end of the settlements. They were not rebuilt after the destruction.

Kapadokya'da Mimari ve Organik Bağlantılar Açısından Keşiş Hücreleri

Handan ÇETİN*

Roma İmparatorluğu'nda Hıristiyanlığın yaygınlaşmasıyla birlikte Hıristiyanlara karşı toplumda bir baskı meydana gelmiştir. Roma yönetiminin ve halkın baskıları, kendilerini toplumdan izole ederek dinlerini özgürce yaşamak isteyen keşişlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Filistin topraklarından başladığı kabul edilen keşişlik, Ürdün, Mısır, Suriye, Yunanistan Halki Adası'nda etkisini gösterirken Anadolu'da Kapadokya ve Dağlık Frigya Bölgesi'nde karşımıza çıkmaktadır. Çeşitli nedenler ile toplumdan uzaklaşarak inziva yaşamını benimseyen keşişler Kutsal Topraklar (Filistin, Ürdün, İsrail) ve Mısır'da çöllerde yer alan *lavra* biçimli tekil hücrelerde inzivalarını sürdürürlerken, Kapadokya'da bu durum görece farklılaşır. Mısır çöllerinde keşiş Antonius (254-356) ile başlayan inziva yaşantısı her ne kadar çileciliğin etkisini göstermiş olsa da, sistematik bir inziva yaşantısının var olduğunu göstermemektedir. Münzevilik yaşantısının Kapadokya Bölgesi'nde Aziz Basileus (329-379) öncülüğünde başladığı kabul edilir. Aziz Basileus beraberinde etkisini gösteren keşişlik, Kutsal Topraklar, Mısır ve Suriye'de yer alan keşişlik yaşantısından farklılaşmaktadır. Kapadokya Bölgesi'nde yer alan keşiş hücreleri kaya oyma yapılardan oluşur. Paşabağı keşiş hücreleri, Keşiş Niketas Hücresi, Karabaş Kilisesi Keşiş Hücresi, Keşiş Manastırı'nda bulunan Archangelos Kilisesi Keşiş Hücresi ve Ayvalı Kilise Keşiş Hücresi bir kilise ya da şapel ile aynı koni içerisine oyulmuşken, Başköy Keşiş Hücresi ve Keşlik Manastırı'nda yer alan Hücre 2, Hücre 3, Hücre 4, Hücre 4, Hücre 5, Hücre 6, Hücre 6, Hücre 7, Hücre 8, Hücre 8 ve Hücre 9 müstakil (tekil) yapıdadır. Bu çalışmada Kapadokya Bölgesi'nde yer alan keşiş hücreleri bir kilise ya da şapel ile doğrudan aynı kaya içerisinde oyulmuş hücreler ve kilise ya da şapel ile doğrudan ilintili olmayan, tekil hücreler üzerinden incelenecektir. Keşişlerin hücrelerinde inzivalarını yaşarlarken ibadet mekanları ile olan bağlantıları, keşişin inzivayı algılama biçiminde mekânsal bağ değerlendirmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arkeoloji, Kapadokya, Bizans, Keşiş, Hücre

* MA, Mokissos Antik Kenti Kazı Çalışmaları

Architectural and Organic Connections Of Monk Cells in Cappadocia

With the spread of Christianity in the Roman Empire, there was a social pressure against Christians. The oppression of the Roman administration and the people led to the emergence of monks who wanted to live their religion freely by isolating themselves from society. Monasticism, which is accepted to have originated in Palestine, is found in Jordan, Egypt, Syria, Greece, Halki Island, and in Cappadocia and Mountainous Phrygia in Anatolia. While the monks who adopted the hermit life by withdrawing from society for various reasons continued their hermitage in the Holy Land (Palestine, Jordan, Israel) and Egypt in lavra-shaped single cells located in the deserts, this situation is relatively different in Cappadocia. Although the asceticism that began with the monk Antony (254-356) in the Egyptian deserts showed the influence of asceticism, it does not indicate the existence of a systematic ascetic life. It is accepted that asceticism began in Cappadocia under the leadership of St Basileus (329-379). Monasticism, which was influenced by St Basileus, differs from the monastic life in the Holy Land, Egypt and Syria. The monk cells in the Cappadocia Region consist of rock-carved structures. Paşabağı monk cells, Monk Niketas Cell, Karabaş Church Monk Cell, Archangelos Church Monk Cell in Keşiş Monastery and Ayvalı Church Monk Cell are carved into the same cone as a church or chapel, Cell 2, Cell 3, Cell 4, Cell 4, Cell 5, Cell 6, Cell 6, Cell 7, Cell 8, Cell 8 and Cell 9 in Başköy Monk's Cell and Keşlik Monastery are detached (singular). In this study, the monk cells in the Cappadocia Region will be analysed through the cells carved directly in the same rock with a church or chapel and the individual cells that are not directly related to the church or chapel. While the monks live their retreats in their cells, their connections with the places of worship and the spatial connection in the way the monk perceives the retreat will be evaluated.

Keywords: Cappadocia, Archeology, Byzantium, Monk, Cell

Parion Antik Roma Kentinde İleri Düzey Travma Örneği

Mustafa Tolga ÇIRAK[*], Serhan MUCUR[**]

Arkeolojik alanlardan elde edilen insan kalıntıları üzerinde yapılan biyoarkeolojik incelemeler, toplumun hem biyolojik hem de kültürel yönlerinin tespiti adına büyük öneme sahiptir. Geçmiş dönemlere ait insan iskelet kalıntıları üzerine yapılan makroskobik ve mikroskobik çalışmalar ile toplumu oluşturan bireylerin, yaşı, cinsiyeti, beslenme alışkanlıkları, yaşam şekilleri ve özellikle de hastalıkları gibi pek çok konuda çıkarım yapılabilmektedir. Bir toplumun sağlık yapısının ortaya konması ile, o toplumun biyo-kültürel yapısı ve günlük yaşantısı hakkında çeşitli bilgiler edinilebilir. Vücudun farklı bölgelerinde meydana gelen yaralanmalar, genellikle ikili mücadeleler, savaş, düşme, çarpma ya da gündelik yaşamda ağır fiziksel aktiviteler sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca tespit edilen travma patolojileri üzerine yapılacak çalışmalar ile bireylerin meslekleri, insan- çevre ilişkisi, ekonomileri ve bireyler arası şiddetin varlığı hakkında fikir sahibi olunabilmektedir. Bu çalışmada Çanakkale ili Biga ilçesi Kemer köyünde yer alan Parion Antik Kenti Güney Nekropolünde gerçekleştirilen, 2022 yılı arkeolojik kazı çalışmalarında tespit edilen ileri düzey travma (kırık) patolojileri ele alınmıştır. Roma dönemine tarihli basit toprak mezar yapısından elde edilen iskelet kalıntısının erişkin bir erkek bireye ait olduğu ve bireyin hem femur hem de tibia kemiğinde ileri düzey travma kırığına sahip olduğu tespit edilmiştir. Her iki kemiği etkileyen travmanın, sol taraf olarak yön birliği göstermesi ve özellikle de her iki travmanın ileri düzeyde olması bireyin yüksek bir yerden düştüğünü düşündürtmüştür. Ayrıca travma üzerinde yapılan makroskobik ve mikroskobik gözlemlerde kemiğin iyileşmekle birlikte yanlış kaynaşma formunda olduğu görülmüştür. Bu boyutta bir travma kırığının bireyin hayatını ileri düzeyde zorlaştırıp olumsuz yönde etkilediği ve hatta yürüyemeyecek kadar ciddi boyuta ulaşmış olabileceği düşünülmüştür. Kırığın iyileşmesiyle birlikte bireyde ayak kısalması ile neticelenen bir süreç gözlemlenmiştir. Tüm bu antropolojik çalışmalara ek olarak gerçekleştirilen biyoarkeolojik çalışma ile, bireyin yanında tespit edilen kukla bacak figürinin Asklepios kültü ile bir bağlantısının olabileceğini düşündürtmüştür.

Anahtar Kelimeler: Travma, Biyoarkeoloji, Paleopatoloji, Parion Antik Kenti

[*] Doç. Dr., Hitit Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü
[**] Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Doktora Programı

A Case of Advanced Trauma in the Ancient Roman City of Parion

Bioarchaeological studies on human remains from archaeological sites are of great importance for the determination of both biological and cultural aspects of society. Macroscopic and microscopic studies on human skeletal remains from past periods allow us to make inferences on many issues such as the age, gender, dietary habits, lifestyle and especially diseases of the individuals who make up the society. By revealing the health structure of a society, various information can be obtained about the bio-cultural structure and daily life of that society. Injuries to different parts of the body usually occur as a result of dual combat, war, falls, bumps or heavy physical activities in daily life. In addition, studies on trauma pathologies can provide information about the occupations of individuals, human-environment relations, economies and the existence of interpersonal violence. In this study, advanced trauma (fracture) pathologies detected during the archaeological excavations carried out in the South Necropolis of the Ancient City of Parion, located in Kemer village of Biga district of Çanakkale province, were discussed. It was determined that the skeletal remains obtained from the simple earth grave structure dated to the Roman period belonged to an adult male individual and that the individual had advanced trauma fractures in both femur and tibia. The fact that the trauma affecting both bones showed directional unity on the left side and especially the advanced level of both traumas suggested that the individual had fallen from a high place. In addition, macroscopic and microscopic observations made on the trauma showed that the bone was in the wrong fusion form although it healed. It was thought that a trauma fracture of this magnitude may have severely complicated and negatively affected the life of the individual and may even have reached such a serious level that the individual could not walk. As the fracture healed, a process resulting in shortening of the foot was observed. In addition to all these anthropological studies, the bioarchaeological study suggests that the puppet leg figurine found next to the individual may have a connection with the cult of Asclepius.

Keywords: Trauma, Bioarchaeology, Paleopathology, Parion Antic City

Kurutlu Kazısı

Ahmet Cem ERKMAN*

Dünyada Geç Miyosen döneme (12-5 myö) ait fosil buluntu yerleri son derece azdır ve Kurutlu örnekleri bu açıdan oldukça önemli bir konumdadır. Kurutlu formasyonu, coğrafik konumu, jeolojik özellikleri ve içerdiği fauna nedeniyle Anadolu'nun biyostratigrafik, biyoçeşitlik, paleocoğrafik, paleoekolojik, paleoklimatolojik, jeokronolojik ve magnetostrtigrafik problemlerinin çözülmesi konusunda belirleyici olacaktır. Anadolu üzerinden faunanın Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarına olan göçlerinin anlaşılması açından Kurutlu projesi önemli bilgiler vermektedir. Petrografik özellikler, fosillerin bir nehir sisteminin proksimal taşkın ovasına uzak bir alüvyon yelpazesinde biriktiklerini göstermektedir. Paleotopraklar ve kırmızı yatakların yanı sıra organik madde eksikliği ve özellikle bitki kalıntılarının azlığı, bölgenin günümüz iklim koşuluna biraz benzeyen ancak kış aylarında sıfır derecenin altına inmeyen kuru karasal ortamı işaret ettiği düşünülmektedir. Bu sebepten Kurutlu örnekleri bir kara köprüsü görevi gören Anadolu üzerinden Avrupa , Afrika ve Asya omurgalı faunasının birinden diğerine olan göçlerinin hangi yollardan yapıldığının anlaşılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Kurutlu Lokalitesi bugünkü Kızılırmak'ın taşkın alüvyonlu geniş ovalıklarına az ya da çok benzer bir ekolojik ortamı işaret etmektedir. Fosillerin bulunduğu birim Geç Miyosen dönem olup, karasal kırıntılı sedimanter kayaçlarla yer yer kireçtaşı ve jips ara bantları içermektedir. Birim akarsu ve göl ortamında oluşmuştur. Fosillerin içerisinde bulunduğu seviyeden yapılan ince kesit incelemeleri sonucunda kumlu kireçtaşı olarak adlandırılan birim içerisindeki minerallerin köşeli olması taşınmanın az olduğunu yani kaynak kayanın yakın olduğunu göstermiştir. Fosillerin bulunduğu seviyenin gölsel ve ırmak boşalımının olduğu (delta?) sığ karasal çökel ortamı olduğu düşünülmektedir. Oldukça ender ve farklı sayılabilecek zürafalar (Giraffidae), gergedanlar (Rhinocerotidae), hortumlular (Proboscidae), sırtlanlar (Hyaenidae), kedigiller (Felidae), atlar (Equidae), boynuzlugiller (Bovidae), kuyruksuz büyük maymunlar (Hominoidae) ve domuzlara (Suidae) ait fosiller bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Miyosen, Kurutlu Kazısı, Anadolu, Paleoekoloji

* Prof. Dr., Kırşehir, Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü

Kurutlu Excavation

Fossil finds from the Late Miocene period (12-5 Ma) are extremely rare in the world and the Kurutlu samples are very important in this respect. Due to its geographical location, geological features and the fauna it contains, the Kurutlu formation will be decisive in solving the biostratigraphic, biodiversity, paleogeographic, paleoecological, paleoclimatological, geochronological and magnetostratigraphic problems of Anatolia. The Kurutlu project provides important information for understanding the migration of fauna through Anatolia to Europe, Africa and Asia. Petrographic features indicate that the fossils were deposited in an alluvial fan distal to the proximal flood plain of a river system. The paleotopes and red beds, as well as the lack of organic matter and especially the scarcity of plant remains, are thought to indicate a dry continental environment in the region, which is somewhat similar to today's climatic conditions but does not go below zero degrees Celsius in winter. For this reason, the Kurutlu samples are of great importance in terms of understanding the migrations of European, African and Asian vertebrate fauna from one to the other through Anatolia, which acts as a land bridge. The Kurutlu locality indicates an ecological environment more or less similar to the flooded alluvial plains of today's Kızılırmak. The unit in which the fossils were found is of Late Miocene age and consists of terrestrial clastic sedimentary rocks with limestone and gypsum interbands in places. The unit was formed in a river and lake environment. As a result of the thin section examinations made from the level in which the fossils were found, the angularity of the minerals in the unit called sandy limestone showed that the transportation was low, that is, the source rock was close. It is thought that the level where the fossils were found is a shallow terrestrial sedimentary environment with lakes and river discharge (delta?). Fossils belonging to giraffes (Giraffidae), rhinoceroses (Rhinocerotidae), proboscis (Proboscidae), hyenas (Hyaenidae), felines (Felidae), horses (Equidae), hornbills (Bovidae), tailless great apes (Hominoidae) and pigs (Suidae) were found.

Key Words: Miocene, Kurutlu Excavation, Anatolia, Paleoecology.

Kültürel Bağlar Kapsamında Hakemi Use Çanak Çömleği

Dr. Filiz İLHAN

Yukarı Dicle Vadisi'nin Neolitik Dönemi hakkında önemli veriler sunan yerleşimlerden biri olan Hakemi Use Diyarbakır ili, Bismil ilçesindeki Tepe beldesinde yer almaktadır. İlk kez 1980 yılında yapılan bir yüzey araştırması sırasında keşfedilen Hakemi Use'de bilimsel kazı çalışmaları Dizle Nehri üzerine yapılacak olan "Ilısu Baraj Projesi" kapsamında 2001 yılında başlatılmıştır. Doç. Dr Halil Tekin'in bilimsel başkanlığında yürütülen çalışmalar 2013 yılında sonlandırılmıştır. Suriye-Türkiye sınırının 150 km içerisinde yer alan Hakemi Use deniz seviyesinden yaklaşık 544 m yüksekte bulunmaktadır. 120 metre çapında küçük bir höyük görünümünde yerleşim birbirine yakın mesafede iki höyükten oluşmaktadır. Orta Çağ, Yeni (Geç) Assur ve Geç Neolitik Dönem ait üç farklı sürece ait kalıntılar açığa çıkarılmıştır. Hakemi Use I olarak tanımlanan ana yerleşimin üst katmanları Yeni(Geç) Assur kalıntıları bulunmuştur. Bu katmanın hemen alt kısmında ise 3,5 metrelik kültür dolgusu ile Geç Neolitik Dönem kalıntıları ele geçirilmiştir. MÖ 6100-5950 yılları arasına tarihlenen Geç Neolitik Dönem yerleşim açığa çıkarılan mimari ve buluntular açısından Yukarı Mezopotamya'nın sosyal ve kültürel yaşantısı ile paralel bir yaşam biçimini yansıtmaktadır. Hakemi Use I'in 200 m doğusunda ise Hakemi Use II bulunmaktadır. Bu alanda tek tabakalı, tarımsal faaliyetlerden zarar görmüş Orta Çağ (MS13-14 yy) mezarları bulunmuştur. Bu çalışmada ele alınan Geç Neolitik Dönem'e ait çanak çömlek malzemesi hem kuzeyin hem de batının geleneğini yansıtmaktadır. Yapılan çalışmalarda dört ana malzeme grubu tanımlanmıştır. Bunlar Standart Mal, Nitelikli Turuncu Mal ve Nitelikli Mal; Yukarı Mezopotamya'nın Hassuna/Samarra geleneğini yansıtmaktadır. Koyu Yüzlü Perdahlı Mal ise bir Suriye/Kilikya geleneği olarak Hakemi Use'de kullanılmıştır. Yerleşimde hem Hassuna/Samarra hem de KYPM ait örnekler bölgenin en önemli malzeme grubunu oluştururken hem doğu hem de batının çanak çömlek geleneğinin Yukarı Dicle'deki en önemli temsilcisi olarak ön plana çıkmasına sebep olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Hakemi Use, Hassuna/Samarra, KYPM, Yukarı Dicle Vadisi, Geç Neolitik

Hakemi Use Pottery As Part Of Cultural Tie

Hakemi Use, one of the settlements providing important data on the Neolithic Period of the Upper Tigris Valley, is located in the town of Tepe in the Bismil district of Diyarbakır province. Discovered for the first time during a survey in 1980, scientific excavations at Hakemi Use were initiated in 2001 within the scope of the "Ilisu Dam Project" to be built on the Dizle River. The excavations conducted under the scientific supervision of Assoc.Prof. Halil Tekin were terminated in 2013. Located within 150 km of Syria-Turkey border, Hakemi Use is approximately 544 meters above sea level. The settlement, which looks like a small settlement 120 meters in diameter, consisted two separate mounds close to each other. Remains from three different periods belonging to the Medieval Period, Neo (Late) Assyrian and Late Neolithic Periods were unearthed. The upper layers of the main settlement identified as Hakemi Use I yielded Neo (Late) Assyrian remains. Just below this layer, 3.5 meters of cultural fill and remains of the Late Neolithic Period were recovered. The Late Neolithic settlement dated between 6100-5950 BC reflects a lifestyle parallel to the social and cultural life of Upper Mesopotamia in terms of architecture and artifacts unearthed. Hakemi Use II is located 200 meters east of Hakemi Use I. In this area, single-layered Medieval Period (13-14 century AD) graves damaged by agricultural activities were found. The Late Neolithic pottery discussed in this study reflects both the northern and western traditions. Four main material groups were identified in the studies. Standard Ware, Fine Orange Ware and Fine Ware reflect the Hassuna/Samarra tradition of Upper Mesopotamia. Dark Faced Burnished Ware was used in Hakemsi Use as a Syrian / Cilician tradition. Both Hassuna/Samarra and DFBW examples constitute the most important material group of the region; and they are the most important representative of both eastern and western pottery traditions in the Upper Tigris.

Keywords: Hakemi Use, Hassuna/Samarra, DFBW, Upper Tigris Valley, Late Neolithic

İnsanın Bilişsel Evriminde Kültürün İzleri

Berna Karakaya*

Zamanımızdan iki buçuk milyon yıl geriye gidildiğinde, yeryüzünde iklim ve coğrafik çevrede dikkate değer değişikliklerin yaşandığı gözlemlenmiştir. Söz konusu değişiklikler, erken hominidlerin yaşam şeklini son derece etkilemiş olup diyetlerinde ve buna bağlı olarak anatomik şekillerinde birtakım evrimsel varyasyona yol açmıştır. Diyetlerindeki değişiklikler çene ve kraniyumda yer alan güçlü kas yapılarının küçülmesine ve kraniyum yapısının beynin boyutunun büyümesine olanak sağlayacak doğrultuda genişlemesine neden olmakla birlikte, hominidlerin beyin yapılarının gelişmesine yönelik evrim sürecini mümkün kılmıştır. Erken hominidlerden Homo sapiens sapiens'e dek yaşanan evrim sürecinde beynin hacmi ve kraniyum içerisinde çevrelediği alan genişlemiştir. Bu evrim sürecinde beyin salt anatomik değil, aynı zamanda bilişsel ve kültürel açıdan da evrim geçirmiştir. Homo habilis ile başlayarak Homo sapiens sapiens'e kadar bütün homo türleri bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde yaptıkları her davranışla bir sembolik düzen oluşturmuş bunun sonucunda da kültür yaratmıştır. Alan Barnard (2016), kültürün tanımını yapmanın çok güç olduğunu belirtmiş ve farklı bir bakış açısı sunarak, kültürün üç farklı düzeyde ele alınmasının daha iyi olabileceğini ileri sürmüştür. Bu üç kültür düzeyi maddi, estetik ve simgesel anlatımı içerir. Maddi kültür; insan eliyle yontulmuş fiziksel objelerin prodüksiyonu, kullanımı ve ifadelendirilmesidir. Estetik kültür; yontulmuş veya yontulmamış, insan elinden çıkan ve kültürel bir anlam atfedilen objeleri kapsar. Simgesel kültür ise kompleks anlamlar barındıran semboller, ritüeller, mitler ve dil gibi kültürel olgular yoluyla anlatılmak istenen şeylerdir. Bu çalışma içerisinde insanların üretmiş olduğu maddi kültür öğeleri kapsamında, mağara resimleri, mimarinin ortaya çıkışı, süs eşyaları, sembolizma, ritüel ve inançlar ile sağladıkları sembolik iletişim üzerinden, kültür kavramı irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Bilişsel Evrim, Sembolizma, Ritüel, İnanç

* Nevşehir, Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

Traces of Culture in Human Cognitive Evolution

Two and a half million years ago, it has been observed that remarkable changes took place in climate and geographical environment on earth. These changes greatly affected the way of life of the early hominids, leading to some evolutionary changes in their diets and, consequently, in their anatomical shapes. Changes in their diet caused to the strong muscle structures in the jaw and cranium to shrink and the cranium structure to expand in a direction that allowed to the increase for brain size, making the evolution process of hominids possible for the development of their brain structures. During the evolution process from the early hominids to the Homo sapiens sapiens, the volume of the brain and the area surrounding it within the cranium expanded. During this evolutionary process, the brain has evolved not only anatomical but also cognitive and cultural ways. Starting with the Homo Habilis until to the Homo sapiens sapiens, all homo species, consciously or unconsciously have created a symbolic order with every behavior they have done, and as a result of that they have created a culture. Alan Barnard (2016) stated that it is very difficult to define a culture and suggested that it may be better to consider the culture at three different levels by offering a different perspective. These three levels of culture include material, aesthetic and symbolic expression. Material culture; it is the production, use and expression of physical objects carved by human hands. Aesthetic culture; it includes objects, carved or uncarved, made by human hands and to which a cultural meaning is attributed. Symbolic culture, is what is intended to be expressed through cultural phenomena such as symbols, rituals, myths and language that contain complex meanings. In this study, the concept of culture will be examined within the scope of material culture items produced by humans, cave paintings, the emergence of architecture, ornaments, symbolism, rituals and beliefs and the symbolic communication they provide.

Keywords: Culture, Cognitive Evolution, Symbolism, Ritual, Belief

Aizanoi Tiyatro Sahne Binası Rekonstrüksiyonu İçin Yeni Öneriler

İrem Kaya YUKİ[*], Fikret ÖZBAY[**]

Kütahya'nın Çavdarhisar ilçesi sınırları içerisinde yer alan Aizanoi Antik Kenti Tiyatro-Stadion Kompleksi MS. 1. yy'da inşa edilmeye başlanmış MS. 2.yy'ın sonunda tamamlanmıştır. Tiyatronun sahne binası 4 yapı evresinde inşa edilmiştir. Söz konusu yapı evrelerini sahne binasının ön cephesinde yer alan işlenmiş mermer blokların stil ve biçimlerinden anlamak mümkündür.Prof. Dr. Corinna Rohn, 2008 yılında Aizanoi tiyatro ve stadionu hakkında doktora tezi çalışması yapmış aynı zamanda tiyatronun sahne binası için rekonstrüksiyon önerisinde bulunmuştur. Ancak o zamanki koşullarla ve sondaj kazılarından elde ettiği kısıtlı verilerle sahne binasının rekonstrüksiyon çalışmasını tamamlamıştır. 2012 yılından itibaren aralıklarla tiyatroda yapılan kazı çalışmaları 2020 yılında orkestrada yoğunlaşmış olup sahne binasının entablatürüne ve ön cepheye ait çok sayıda işlenmiş mimari blok ele geçmiştir. Söz konusu buluntuların 2021 yılından itibaren Doç. Dr. Fikret Özbay danışmanlığında hazırlanan yüksek lisans tezi kapsamında tasnif ve envanter çalışmaları yapılmıştır. Bunun yanı sıra ön cephenin mimari blokları gruplandırılıp rekonstrüksiyon önerisine hazır hale getirilmiştir. Hazırlanmakta olan rekonstrüksiyon çalışmasında tiyatroya ait devrilmiş bloklar tasnif alanlarına kaldırıldıktan sonra özellikle *hyposkene* ve *parados* bölümleri açığa çıkartılarak mimari tasarının ön çalışması yapılmış yapılan kazı çalışmalarından elde edilen verilerle Rohn'un tiyatronun sahne binası için yaptığı rekonstrüksiyon önerisine benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Bunlar tez çalışmasında ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmiş ve ön cephe çizimlerinde Rohn'un önerilerinden farklı yeni öneriler sunulmuştur.

[*] Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı
[**] Doç. Dr., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

New Proposals for the Reconstruction of the Aizanoi Theatre Stage Building

The Theatre-Stadion Complex of the Ancient City of Aizanoi, located within the borders of Çavdarhisar district of Kütahya, started to be built in the 1st century AD and was completed at the end of the 2nd century AD. The stage building of the theatre was built in 4 building phases. It is possible to understand these building phases from the style and form of the carved marble blocks on the facade of the stage building. Prof. Dr. Corinna Rohn, who conducted a doctoral thesis on the theatre and stadium of Aizanoi in 2008, also proposed a reconstruction for the stage building of the theatre. However, with the conditions of the time and the limited data obtained from the drilling excavations, she completed the reconstruction of the stage building. Since 2012, the excavations carried out in the theatre at intervals concentrated on the orchestra in 2020, and a large number of worked architectural blocks belonging to the entablature and facade of the stage building were found. Classification and inventory studies of these finds were carried out within the scope of the master's thesis prepared under the supervision of Assoc. Prof. Dr. Fikret Özbay since 2021. In addition, the architectural blocks of the facade were grouped and made ready for the reconstruction proposal. In the reconstruction study being prepared, after the overturned blocks belonging to the theatre were carried to the classification areas, especially the *hyposkene* and *parados* sections were exposed and a preliminary study of the architectural design was carried out. With the data obtained from the excavations, similarities and differences were determined with Rohn's reconstruction proposal for the stage building of the theatre. These were evaluated in detail in the thesis and new suggestions different from Rohn's suggestions were presented in the facade drawings.

Emar ile Hitit Çiviyazılı Metinlerinde Geçen NIN.DINGIR Rahibelerinin Karşılaştırmalı Bir İncelemesi

Dr. Z. Nihan KIRÇIL

Kadim toplumlar ile farklı kültürlerde görülen NIN.DINGIR rahibesi, genellikle "tanrının hanımı/kadını" anlamındadır ve bu rahibe yüksek rütbeli kişilerle birlikte anılmaktadır. Çoğunlukla kralların kızlarının veya kız kardeşlerinin NIN.DINGIR rahibesi olduğunda dair yorumlar yapılsa da bu konuda ne yazık ki kesin bir sonuca varılamamıştır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki, NIN.DINGIR rahibeliği her bölge ve kültürde farklı bir çizgide yeniden şekillendirilmiştir. Yamhad Krallığının merkezi Halep kenti sınırları içinde yer alan Emar/Tell Meskene'de ele geçen çiviyazılı kaynaklara göre NIN.DINGIR rahibesi Fırtına Tanrısının en yüksek rahibesi iken Hitit kültürüne dair bilgi veren çiviyazılı belgelere baktığımızda ise NIN.DINGIR rahibesinin tek bir tanrıya doğrudan bağlı olmadığını öğrenmekteyiz. Bu çalışmamızda hem Emar hem de Hitit dininde önemli bir konumda olduğu anlaşılan NIN.DINGIR rahibelerinin görevleri, benzerlik ve farklılıkları Emar ile Hitit çiviyazılı kaynaklarına göre incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emar Metinleri, Hitit Metinleri, NIN.DINGIR Rahibeleri, Hitit Dini, Emar Dini

A Comparative Study of NIN.DINGIR Priestesses in Emar and Hittite Cuneiform Texts

The priestess of NIN.DINGIR, which is seen in ancient societies and different cultures, usually means “lady/woman of the god” and this priestess is associated with high-ranking people. Although it is often interpreted that the daughters or sisters of kings were NIN.DINGIR priestesses, unfortunately, no definitive conclusion has been reached on this issue. Studies show that the priestess of NIN.DINGIR was reshaped along different lines in each region and culture. According to the cuneiform sources from Emar/Tell Meskene, located within the borders of the city of Aleppo, the center of the Yamhad Kingdom, the priestess NIN.DINGIR was the highest priestess of the Storm God, while cuneiform documents providing information on Hittite culture show that the priestess NIN.DINGIR was not directly connected to a single god. In this study, the duties, similarities and differences of NIN.DINGIR priestesses, who seem to have an important position in both Emar and Hittite religion, are analyzed according to Emar and Hittite cuneiform sources.

Keywords: Emar Texts, Hittite Texts, NIN.DINGIR Priestesses, Hittite Religion, Emar Religion

Tepebağları Höyük Hellenistik Dönem Boya Bezemeli Seramikler Üzerine Ön Değerlendirme

Emine KÖKER GÖKÇE*

Tepebağları Höyüğü Bor-Niğde yolu üzerinde Niğde merkeze 4 km mesafede yer almaktadır. Höyükte N. Özgüç tarafından 1972-1976 yılları arasında 4 yıl ve kısa süreli kazı çalışmaları yürütülmüştür. Kazı çalışmaları neticesinde höyükte yoğun Hellenistik ve Demir Çağı buluntuları tespit edilmiştir. Hellenistik Dönem'de kendi içinde iki tabakaya ayrılsa da ayrıntılı bilgi verilmemiştir. Hellenistik Dönem'de Orta Anadolu'da Akdeniz Dünyasından farklı boyalı seramikler birçok yerleşimde (Kınık Höyük, Porsuk-Zeyve Höyük, Topaklı Höyük, Sulucakarahöyük, Boğazköy, Zank Höyük, Tavium/Büyük Nefes, Kara Samsun/Amisos, Gordion, Ilıca/ Asarcık Höyük, Eskiyapar, Isaura, Türkmen-Karahöyük) karşılaşılmaktadır. Başlarda Galatlara atfedilen ancak son zamanlarda geleneksel yerel üretim olduğu kabul edilen boyalı seramiklerde geometrik, hayvan ve bitkisel motifler öne çıkmaktadır. Hellenistik Dönem'de Güney Kappadokia Bölgesi içerisinde yer alan Tepebağları Höyük'te de boyalı seramikler ele geçmiştir. Bu boyalı seramikler Hellenistik Dönem tabakalarının hepsine yayılmıştır. Boya bezemelerde yoğun olarak bant ve bir parça üzerinde bitki motifi bezelidir. Boyalı seramiklerde tabak, kâse ve testi formları öne çıkmaktadır. Bu çalışmada, Tepebağları boyalı seramikleri irdelenecek ve bölgedeki diğer yerleşimlerde ele geçenlerle karşılaştırılarak benzer ve farklı yönleri ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kappadokia Bölgesi, Tepebağları Höyük, Hellenistik Dönem, Seramik, Boya Bezeme.

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Preliminary Review of The Paint-Decorated Ceramics From The Hellenistic Period at The Tepebagları Mound

Tepebağları Mound is located on the Bor-Niğde road, 4 km from the centre of Niğde. Four-year and short-term excavations were carried out at the mound by N. Özgüç between 1972 and 1976. As a result of the excavations, extensive Hellenistic and Iron Age finds were identified in the mound. Although the mound was divided into two layers in the Hellenistic Period, detailed information is not given. During the Hellenistic Period, different painted ceramics from the Mediterranean world were encountered in many settlements in Central Anatolia such as Kınık Mound, Porsuk-Zeyve Mound, Topaklı Mound, Sulucakarahöyük, Boğazköy, Zank Mound, Tavium/Büyük Nefes, Kara Samsun/Amisos, Gordion, Ilıca/Asarcık Mound, Eskiyapar, Isaura, Türkmen-Karahöyük. Geometric, animal and floral motifs stand out in the painted ceramics, which were initially attributed to the Galatians but have recently been accepted as traditional local production. Painted ceramics have also been unearthed in Tepebağları Mound, located in the Southern Cappadocia Region during the Hellenistic Period. These painted ceramics are spread throughout all Hellenistic Period layers. The painted decorations mostly contain bands and a plant motif on one piece. Plate, bowl and jug forms stand out in painted ceramics. This study examines Tepebağları painted ceramics and compares their similarities and differences with those found in other settlements in the region.

Keywords: Cappadocia Region, Tepebağları Mound, Hellenistic Period, Ceramics, Paint Decoration.

Rousseau'nun Emile Adlı Eserinden Hareketle Kadına Felsefi Bakış

Zeynep Dilan KÖYSÜREN*

Aydınlanma döneminin önde gelen düşünürlerinden Jean Jacques Rousseau'nu *Emile* adlı eseri eğitim tarihin ilk pedagoji kitabı olarak kabul edilmiştir. Rousseau yüzünü doğaya dönen, maskelerden uzak, natüralist bir düşünürdür. Bu bildiride birincil amaç, aydınlanma karşıtı düşünceleriyle modern dönemi şekillendiren Rousseau'nun felsefesi hakkında bilgi vermektir. İkincil amaç olarak *Emile* adlı eserinin "V" bölümü olan "Sophie ya da Kadın" adlandırılmasının toplumsal cinsiyet kavramlarıyla analiz edebilmektir. Bu bildiri nitel bir araştırmadır. Tarama modeliyle Rousseau'nun "Emile" adlı eseri başta olmak üzere, diğer eserlerinden veriler elde belirlenerek, bu eserlerinde kadınlara bakış açısı felsefi olarak analiz edilecektir. Ana karakter Emile ve Sophia doğuştan başlayarak fiziksel, psikolojik ve bilişsel olarak değerlendirilerek toplumsal cinsiyet temelinde Sophie karakterinin eserdeki anlamı sorgulanacaktır. Bu bağlamda Rousseau için Sophie Emile'i mutlu etmek için eğitilir. Kadın, anne ve eş olma, eğitim temellerini hem ruhen hem de bedenen etkileyerek yetiştirendir. Annenin çocuk üzerinde etkisi fazladır. Rousseau ilk eğitimin anne tarafından verilmesi gerektiğini vurgulayarak kadının önemini annelik rolü etrafında şekillendirmektedir. Bağımsız bir kadın figürüne eserde rastlanılmamaktadır. Rousseau'nun eserinin hemen hemen her bölümünde cinsiyetçi söylemleri görmek mümkündür. Ona göre kadın ve erkek asla aynı eğitimi alamazlar, çünkü kadınlar duygusal ve romantik olup bilimsel çalışmalarda yeteneksizdirler. Öte yandan eserinden hareketle şunu da belirtmek gerekir ki, iş bölümü kadının ve erkeğin yerini net bir çizgiyle belirlemektedir.

Anahtar Kelimeler: Jean Jacques Rousseau, Emile, Toplumsal Cinsiyet, Felsefi Antropoloji

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

A Philosophical Perspective on Women Based on Rousseau’s Emile

Jean-Jacques Rousseau, one of the foremost thinkers of the Enlightenment era, is widely recognized for his work "Emile" as the pioneering pedagogical text in the history of education. Rousseau, a naturalist philosopher, turned his gaze towards nature, eschewing masks. The primary objective of this paper is to provide insights into Rousseau's philosophy, which shaped the modern era with its anti-Enlightenment ideas. Secondly, it aims to analyze the section titled "Sophie or Woman" , which is the "V" section from his work "Emile" through the lens of gender concepts. This paper is a qualitative research approach. Using a review model, data will be gathered primarily from Rousseau's work "Emile" and other relevant texts to philosophically analyze his perspective on women. The main characters, Emile and Sophie, will be evaluated from birth in terms of physical, psychological, and cognitive aspects, questioning the significance of Sophie's character in the work based on gender roles. In this context, Rousseau portrays Sophie as being educated to please Emile. He emphasizes the importance of women in the roles of mother and wife, shaping the foundations of education both spiritually and physically. Rousseau emphasizes the significance of maternal influence by advocating for the primary role of mothers in education. Notably, the work lacks an independent female figure. Sexist remarks are evident in almost every section of Rousseau's work.Throughout his work, Rousseau supports sexist views, asserting that men and women cannot receive the same education due to women's emotional and romantic nature, which makes them unsuitable for scientific pursuits. However, it's important to mention that he clearly separates the roles of men and women in his book.

Keywords: Jean-Jacques Rousseau, Emile, Gender Roles,
Philosophical Anthropology

Güncel Veriler Işığında Hellenistik Dönem Kızılırmak Havzası Boyalı Seramikleri

Tutku KURT*

Hellenistik Dönem'de Orta Anadolu coğrafyasında bölgeye özgü bazı boyalı seramik geleneklerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu geleneklerden biri Kızılırmak Havzası yerleşimlerine özgü bir grup olarak tanınan seramiklerle ilişkili boyalı örneklerdir. Literatürde farklı isimlerle anılmış olmakla birlikte bugün çoğunlukla "Kızılırmak Havzası Boyalı Kapları" olarak tanınan bu örnekler 1900'lü yılların başlarından itibaren araştırmacıların dikkatini çekmiş ve günümüze kadar irdelenen bir konu olmuştur. Erken dönemlerde yapılan çalışmalarda bu kaplar üzerinde bant bezemeler, geometrik bezemeler, sarmaşık, yaprak tomurcuk motifleri, kuş, boğa, panter, köpek, at gibi hayvan ve insan figürleri tespit edilmiştir. Farklı merkezlerden gelen sınırlı verilerle bu seramik geleneğinin üretim tarihi ise MÖ 3. yüzyılın ortalarından başlayarak yoğun olarak da MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyılın başlarının olduğu söylenmekteydi. Geleneğin yayılım alanı olarak Kızılırmak kavisinin içi ve yakın dış bölümüyle kuzeyde Karadeniz'e kadar uzanan coğrafi sınırlar çizilmişti. Çizilen sınırlar içinde birbiri ile etkileşimde olan, fakat kendi kültür alanlarındaki killerle kendilerine has form ve bezemeler üreten üç üretim bölgesi tespit edilmişti. Bu bölgelerin birincisi Pontus'ta Amisos ve Amaseia arasına, ikincisi Kızılırmak Havzası'nın merkezini oluşturan alana, üçüncüsü Kappadokia'nın bir bölümünü kaplayan Kızılırmak Havzası'nın altına konumlandırılmıştı. Ancak son yirmi yılda yapılan çalışmalar Kızılırmak Havzası Boyalı Kapları'nın üretim tarihlerinin ön görülenden daha erken başladığı, yayılım alanın ise daha geniş sınırları kapsadığı ortaya konmuştur. Bunun yanı sıra bezeme repertuarında da bilinenlerin dışında motiflerin olduğu tespit edilmiştir. Bu sunum çalışması Kızılırmak Havzası Boyalı Seramikleri'ne ilişkin yapılmış güncel verilere dayanarak ve söz konusu seramik geleneğine ilişkin yeni verileri bir arada ele almayı ve söz konusu gruba toplu bir açıdan bakmayı amaçlamaktadır. Aksaray Büyükdeller'de bulunan örnekler ise yayılım alanının batıya doğru genişlediğini göstermektedir. Kültepe'de bulunan örneklerle bezeme repertuarına filiz, yaprak ve tomurcukların eşlik ettiği yeni bir motif eklenmiştir. Yayılım ve bezeme alanındaki yeniliklerin yanı sıra Kültepe'de yapılan çalışmalarla Kayseri yöresinde üretim yapan yeni bir atölye/atölyelerin var olabileceği tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra Kültepe'den gelen stratigrafik verilerle söz konusu grubun

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

Hellenistik Dönem'in erken safhasından (MÖ 4. yüzyılın son çeyreği) itibaren üretiminin yapıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Orta Anadolu, Kızılırmak Havzası, Kappadokia, Boya Bezemeli Seramikler, Yerel Üretim

Hellenistic Painted Ceramics of the Kızılırmak Basin Based On New Research

During the Hellenistic period, several painted pottery traditions specific to Central Anatolia have been identified. One of these traditions is the painted examples associated with the ceramics recognised as a group specific to the settlements of the Kızılırmak Basin. Although they have been referred to by different names in the literature, these examples, now mostly known as the "Painted Vessels of the Kızılırmak Basin", have attracted the attention of researchers since the early 1900s and continue to be the subject of study. Early studies revealed band decorations, geometric decorations, ivy, leaf bud motifs, animal and human figures such as birds, bulls, panthers, dogs, horses, etc. on these vessels. Based on the limited data from different centres, the production date of this ceramic tradition is said to start from the middle of the 3rd century BC and intensively from the 2nd century BC to the beginning of the 1st century AD. The geographical boundaries of the tradition's distribution area were drawn as the interior and the immediate outer part of the Kızılırmak curve and the Black Sea in the north. Within these borders, three production regions were identified, which interacted with each other but produced unique forms and decorations with clays from their own cultural areas. The first of these regions was located between Amisos and Amaseia in Pontus, the second in the area forming the centre of the Kızılırmak Basin, and the third under the Kızılırmak Basin, which covers a part of Kappadokia. In this context, the examples found at Sivas Ziyaretsuyu and Ordu Kurul Kalesi show that the distribution area expanded towards the north-east, while the examples found at Aksaray Büyükdeller show that the distribution area expanded towards the west. With the examples found at Kültepe, a new motif accompanied by shoots, leaves and buds was added to the ornamental repertoire. In addition to the innovations in the field of distribution and decoration, the studies carried out in Kültepe have revealed that there may have been a new workshop(s) producing in the Kayseri region. In addition, stratigraphic data from Kültepe indicate that this group was produced from the early Hellenistic period (last quarter of the 4th century BC) onwards.

Keywords: Central Anatolia, Kızılırmak Basin, Kappadokia, Paint Decorated Ceramics, Local Production.

1994-2019 Yılları Arasında Kırşehir'de Tamamlanmış İntiharların Kültür ve Toplumsal Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Yasin KURT*

Kırşehir' de 1994-2019 yılları arasında kadın erkek oranı 2,65 (E: 191, K: 72) olduğu Türkiye genelinde ise bu oranın 1,50 (E:41028, K: 27327) olduğu saptanmıştır. Cinsiyet ve yaş grupları ilişkisine bakıldığında; erkeklerde en fazla %29,79 ile 15-24 yaş grubunda, en düşük ise %3,72 ile 75 yaş üzerinde görülmüştür. Yine benzer şekilde kadınlarda en fazla %26 ile 15-24 yaş grubunda intihar olduğu, en düşük oranın da erkeklerde olduğu gibi 75 yaş üzerinde olduğu saptanmıştır. Kırşehir'de de Türkiye geneline benzer şekilde, her iki cinsiyette de ası yoluyla intiharın en yaygın kullanılan yöntem olduğu görülmektedir (kadınlarda % 59.4, erkeklerde %57.1). İkinci yöntem olarak erkekte %32.98 ile ateşli silahların, kadında ise %15,27 kimyasal madde kullandığı, sonra sırasıyla ateşli silah %13,88, yüksekten atlama %4,16, kesici alet kullanma, suya atlama şeklinde intihar ettikleri saptanmıştır. Her iki cinsiyette de bilinmeyen nedenlerin önde geldiği (erkeklerde %36.17, kadınlarda %30.86) görülmekte, bilinen nedenler arasında en yaygın nedenin erkeklerde geçim zorluğu (%20.21) olduğu, sonra sırasıyla hastalık (%14.90), aile geçimsizliği (%13.82), hissi ilişki (%4.78) ve öğrenim başarısızlığı (%4.78) olduğu, kadınlarda aile geçimsizliğinin (%22.22) önde geldiği sonra sırasıyla hastalık (%18.50), hissi ilişkiler (%7.40), geçim zorluğu (%6.17) olduğu görülmektedir. Toplumsal cinsiyet açısından bakıldığında her iki cinsiyette de Kırşehir'deki kaba intihar hızının Türkiye ortalamasından daha yüksek olduğu, özellikle bunun erkeklerde daha belirgin olduğu anlaşılmaktadır.

* Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antropoloji Bölümü, Yüksek Lisans Programı

Analysis Of Completed Suicides İn Kırşehir Between 1994-2019 From A Cultural And Gender Perspective

In Kırşehir, between 1994-2019, the gender ratio was 2.65 (M: 191, F: 72), while in Turkey as a whole, this ratio was determined to be 1.50 (M: 41028, F: 27327). When examining the relationship between gender and age groups, it was observed that the highest percentage of suicides among men was 29.79% in the 15-24 age group, and the lowest was 3.72% among those aged 75 and above. Similarly, among women, the highest percentage of suicides was 26% in the 15-24 age group, with the lowest rate, as with men, being among those aged 75 and above. In Kırşehir, similar to the rest of Turkey, hanging was found to be the most common method of suicide for both genders (59.4% for women, 57.1% for men). The second most common method was the use of firearms for men (32.98%) and chemical substances for women (15.27%), followed by firearms (13.88%), jumping from a height (4.16%), and the use of sharp objects or drowning. In both genders, unknown reasons were the most prevalent (36.17% for men, 30.86% for women), with known reasons including financial difficulties (20.21% for men), followed by illness (14.90%), marital discord (13.82%), emotional relationships (4.78%), and educational failure (4.78%) for men, and marital discord (22.22%) followed by illness (18.50%), emotional relationships (7.40%), and financial difficulties (6.17%) for women. From a societal perspective, it is evident that the overall suicide rate in Kırşehir is higher than the Turkish average, particularly more pronounced among men.

Orta Hitit Döneminde Büklükale

Kimiyoshi MATSUMURA*

Ankara'nın yaklaşık 60km güneydoğusunda ve Kızılırmak nehrin kenarında yer alan Büklükale M.Ö. 2. bin yılda oldukça önemli bir şehirdir. Yerleşimde 2009 yılından beri sürüdürülen kazı çalışmalarda Orta Hitit dönemine ait mimari kalıntıların yanı sıra, aynı döneme tarihlenen Hititçe ve Hurrice tabletler bulunmuştur. Hitit kültür tabakaları büyük ölçüde tahrip olmuş olmakla beraber, yapılan kazılar ve kazılar sırasında bulunan tabletler yerleşmenin Orta Hitit dönemine ait, daha önce bilinmeyen, bir şehir olduğunu ortaya koymuştur. Kazılar sırasında bulunan Hitit kral/kraliçeye ait mühür baskıları, şehrin Hitit kraliyet ailesi ile yakın ilişki içerisinde olduğunu işaret etmektedir. Bunun yanı sıra, Anadolu'da bugüne kadar sadece Hitit kraliyet ailesinin ikamet ettiği 3 şehirde tespit edilmiş olan Hurrice tabletlerin, Büklükale'de de bulunmuş olması yerleşimin önemini daha da arttırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Büklükale, Hititler, Hurriler, MÖ. 2. Binyıl, Nenassa

* Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Büklükale in the Middle Hittite Period

Büklükale is one of the important cities in the 2nd Mill. BCE in Anatolia. It Is situated ca. 60km southeast of Ankara and locates on the banks of Kızılırmak river. Excavations since 2009 revealed remains of the Middle Hittite period and some Hittite and Hurrian cuneiform tablets were found. Although Hittite cultural layers were disturbed on a large scale, excavation results and found tablets indicate us, Büklükale was a city of great significance in the Middle Hittite period which was unknown so far. Hittite king/queen's seal impressions suggest us that this city was close related with the Hittite royal family. Moreover, Hurrian tablets found here intensify the importance of the city much more. Since Hurrian tablets were found only 3 cities in Anatolia which were resided by the Hittite royal family.

Keywords: Büklükale, Hittites, Hurrians, 2nd Millenium BC., Nenassa

Cebirli Omurgalı Fosil Lokalitesi Kazıları

Mehmet SAĞIR[*], Sibel ÖNAL[**], Berkay YAŞAR[***], Seçil SAĞIR[****]

Anadolu, Miyosen Dönemi kapsayan fosil faunasındaki zenginlik itibari ile dünya literatüründe önemli bir coğrafyadır. Cebirli Lokalitesi, Afrika, Avrupa ve Asya kıtaları arasındaki faunal göçlerin etkilerini gözlemlemek için Anadolu'daki benzer fosil buluntu alanları gibi potansiyele sahip bir lokalitedir. Geç Miyosen dönem fosil faunası içeren Cebirli lokalitesi Ankara ili, Evren ilçesi, Cebirli mahallesi sınırları içerisinde yer alır. Hirfanlı baraj gölünün kıyısında, deniz seviyesinden yaklaşık 850-855 metre yüksekliktedir. Cebirli Geç Miyosen Dönem fosil lokalitesi 1990 yıllardan beri yöre halkı tarafından bilinen bir alandır. Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü tarafında bu alanda 2009 yılında bir kazı gerçekleştirilmiştir. 2019 yılında Prof.Dr. Mehmet Sağır başkanlığında yürütülen "Ankara İli ve İlçeleri Yüzey Araştırması Projesi" kapsamında bu alanda yapılan incelemelerde, açığa çıkan fosillerin tahrip olduğu görülmüş ve 2020 yılında Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü başkanlığında kurtarma kazısı, 2021 yılında ise yine Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü başkanlığı altında kazı çalışmaları yürütülmüştür. 2022 yılında Cumhurbaşkanı Kararlı Kazı statüsüne dönüşen Cebirli Kazısı çalışmaları devam etmektedir. 2020-2023 yılları arasında 4 sezonda hem yüzeyden, hemde kazı çalışmaları sonucunda çok sayıda omurgalı fosili çıkarılarak gerekli temizlik ve onarım çalışmaları yapılmaya devam edilmektedir. Lokaliteye ait fauna içerisinde atlar (Equidae), gergedanlar (Rhinocerotidae), hortumlular (Proboscidae), zürafalar (Giraffidae), domuzlar (Suidae), boynuzlugiller (Bovidae), geyikler (Cervidae) ve etçillerin (Carnivora) birden fazla türü olduğu tespit edilmiştir.

[*] Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü
[**] Dr. Öğr. Üyesi, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Antropoloji Bölümü
[***] Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Fizik Antropoloji Bilim Dalı, Doktora Programı
[****] Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü

Cebirli Vertebrate Fossil Locality Excavations

Anatolia is an important geography in the world literature due to the richness of its fossil fauna covering the Miocene Period. The Cebirli Locality is a potential site similar to other fossil discovery areas in Anatolia to observe the effects of faunal migrations between Africa, Europe, and Asia. Cebirli locality is a locality that has the potential to observe the effects of faunal migrations between the continents of Africa, Europe and Asia, just like similar fossil sites in Anatolia. Cebirli locality, which contains the Late Miocene period fossil fauna, is located within the borders of the Cebirli neighborhood of the Evren district of Ankara province. It is located on the shore of the Hirfanlı Dam Lake, approximately 850-855 meters above sea level. The Cebirli Late Miocene fossil locality has been known to the local people since the 1990s. An excavation was carried out in this area in 2009 by the General Directorate of Mineral Research and Exploration. In the examinations conducted in this area as part of the "Ankara Province and Districts Surface Research" supervised by Prof. Dr. Mehmet Sağır in 2019, it was observed that the revealed fossil remains in the area were heavily damaged. Therefore, a rescue excavation was conducted in 2020 under the supervision of the Museum of Anatolian Civilizations, and an excavation work was carried out again in 2021, also under the supervision of the Museum of Anatolian Civilizations. As of the year 2022, the Cebirli Excavation that has obtained the status of "Excavation by Presidential Decree" is continuing. Over four seasons spanning 2020-2023, a large number of vertebrate fossils have been unearthed both from the surface and through excavation works, and necessary cleaning and restoration works are continuing. The fauna of the locality includes horses (Equidae), rhinos (Rhinocerotidae), proboscis (Proboscidae), giraffes (Giraffidae), pigs (Suidae), hornbills (Bovidae), deer (Cervidae) and carnivores (Carnivora).

Ritüelden Günlük Hayata: Orta Anadolu Bölgesi Konik Bardakları Üzerine Bir Değerlendirme

Tuğçe ŞENER*

Standart üretimin ilk örnekleri arasında yer alan dibi iple kesilmiş konik bardaklar MÖ 3. Binyılın sonu ve MÖ 2. Binyılın başlangıç evresinde Anadolu'nun pek çok yerleşiminde açığa çıkartılmıştır. Erken Tunç Çağı'ndan Orta Tunç Çağı'na Geçiş Dönemi için karakteristik olan konik bardakların hemen hemen hepsi çarkta şekillendirilmiştir. Yalın seramik grubu içerisinde görülen bu bardaklar basit ağız kenarlı, düz diplidir. Dönemin tanımlayıcı formlardan biri olan dibi iple kesilmiş konik bardaklar Orta Anadolu kültür bölgesi içerisinde yer alan pek çok yerleşimden bilinmektedir. Bu bardakların en erken açığa çıkarıldığı yerleşimler olan Acemhöyük, Kültepe ve Kırşehir-Yassıhöyük'te ilgili tabakalar yaklaşık olarak MÖ 2300'e tarihlenmektedir. Orta Anadolu dışında dibi iple kesilmiş konik bardakların geçiş dönemi içerisinde kuzeyden güneye, doğudan batıya geniş bir alan içerisinde dağıldığını söylemek mümkün görünmektedir. Çarkta şekillendirilen bu bardakların MÖ 4. Binyıldan sonra Mezopotamya'da yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. Konik bardakların Anadolu yerleşimlerinde kullanılmaya başlaması ise çarkın Anadolu'ya gelişi Kültepe'nin İTÇ II tabakalarında bulunan ithal örneklerle başlamış görünmektedir. Pek çok araştırmacı tarafından bu bardakların festival ve dini törenlerde ritüel amaçlı kullanılan içki kapları olduğu kabul edilmektedir. Bu çalışmanın amacı; Anadolu'nun pek çok Erken Tunç Çağı yerleşiminde ortak kültürel bir değeri paylaşan bu bardakların esas kullanım alanını yeniden değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda konik bardakların Anadolu'da ele geçtiği merkezler ve bu merkezlerdeki sayısal yoğunluğu ele alınacak ve bu veriler üzerinden değerlendirilme yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Erken Tunç Çağı, Orta Tunç Çağı, Geçiş Dönemi, konik bardak, ritüel içki kabı

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

From Ritual To Daily Life:
An Evaluation on The Conical Cups of The Central Anatolian Region

Among the first examples of standardized production, conical cups with string-cut bases were unearthed in many settlements in Anatolia at the end of the 3rd Millennium BC and the beginning of the 2nd Millennium BC. Almost all of the conical cups, which are characteristic for the transition period from the Early Bronze Age to the Middle Bronze Age, were shaped on the potter's wheel. These cups, which are seen in the plain pottery group, have simple rims and flat bottoms. Conical cups with string-cut bottoms are known from many sites in the Central Anatolian cultural region and they could be defined as one of the defining forms of the period. The earliest samples of this vessel form were recovered from Acemhöyük, Kültepe and Kırşehir-Yassıhöyük and they became common following 2300 BC. Outside Central Anatolia, it seems possible to say that conical cups with rope-cut bottoms were distributed over a wide area from north to south and from east to west during the transition period. It is known that these wheel-made cups were widely used in Mesopotamia following the 4th millennium BC. The introduction of conical cups in Anatolian settlements seems to begin with imported samples that were found EBA II levels of Kültepe. It is usually accepted by many researchers that these cups were ritual drinking vessels used for ritual purposes during festivals and religious ceremonies. The aim of this study is to re-evaluate the use of these cups which share a common cultural value in many Early Bronze Age settlements in Anatolia. For this purpose, the centers where conical cups are found in Anatolia and their numerical density in these centers will be discussed and an evaluation will be made based on these data.

Keywords: Early Bronze Age, Middle Bonze Age, Transitional Period, Conical Cups, Ritual Drinking Vessel

Annaeus Seneca'nın Öfke Duygusu Konusundaki Açıklamaları

Ü. Fafo TELATAR*

MS 1. Yüzyılda Roma'nın sınırları genişlemiş, yönetim biçimi değişmeye başlamış, cumhuriyet sistemi yerini imparatorluk sistemine bırakmıştır. Bu geçiş dönemi toplumda huzursuzluklara neden olmuştur. Felsefi ve ahlaki yazıları ile öne çıkan Seneca, toplumda olup bitenlere kayıtsız kalamamış, eserlerinde toplumu sıkıntıya sokan konularda açıklamalar yapmıştır. Bunların üstesinden gelebilmek için öneriler getirmiştir. Seneca'nın üzerinde durduğu konulardan biri de dönemin toplumunda rahatsızlığa neden olan öfke duygusudur. *De ira* adlı eserinde bu konuya yer vermiş baştan sona öfke konusunu ayrıntıları ile işlemiştir. Eserde öfke duygusunun tanımı, nasıl oluştuğu, kişiler üzerindeki etkileri, öfkeli kişinin davranış biçimin nasıl değiştiği ve sonuçlarının neler olduğunu anlatmıştır. Bu çalışmada, Seneca'nın öfke duygusu ile ilgili anlatıları dönemin diğer yazarlarının bu konudaki görüşleri ile birlikte değerlendirilecektir. Böylece Seneca'nın öfke duygusu konusunda bilinenlere katkı yapıp yapmadığı ortaya konmaya çalışılacaktır.

Anahtar kelimeler: Öfke, Stoa, Zenon

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü, Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Annaeus Seneca's Explanations About The Feeling Of Anger

At the first century of AD, the borders of Rome have expanded, the form of government has started to change, the republican system has been replaced by the imperial system. This transition period has caused unrest in society. Seneca, who came to prominence with his philosophical and moral writings, could not remain indifferent to what was happening in society, and made statements about issues that troubled society in his works. He has brought suggestions to overcome these. One of the issues that Seneca focuses on is the feeling of anger that caused discomfort in the society. In his work *De ira*, he included this topic and scrutinise the topic. In this work, the definition of the feeling of anger, how it is formed, its effects on people, how the way the angry person behaves changes and what are the consequences. In this study, Seneca's narratives about the feeling of anger will be evaluated together with the opinions of other writers of the period on this subject. Thus, it will be tried to determine whether Seneca contributed to what is known about the feeling of anger.

Keywords: Anger, Stoa, Zenon

Suriye'nin Kaybolan Arkeolojik Mirası

Aysun TOPALOĞLU UZUNEL*

Savaş, iç savaşlar ve çatışmalar yaşanıldığı her ülkenin ve toplumun kültürel mirasına geri dönülmesi mümkün olmayan zararlar vermektedir. Kültürel mirasın gördüğü bu zararlar özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra daha iyi anlaşılmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra dünya çapında etkili olan sivil toplum kuruluşları kurulmuş, savaşların ve çatışmaların kültürel mirasa yönelik zararlarını engelleme ve azaltma yönünde önemli çalışmalar yapmışlardır. Bu çalışmaların en önemlilerinden biri UNESCO tarafından 1954 yılında deklare edilen Silahlı Çatışma Halinde Kültürel Varlığın Korunmasına Dair Sözleşme, Lahey Sözleşmesi'dir. Suriye iç savaşının 13. yılının yaşandığı günümüzde, Rusya'nın Ukrayna'yı, İsrail'in Gazze işgali nedeniyle, Suriye'de yaşanılan çatışmalar dünya gündeminde ikinci plana düşmüş gibi görünmektedir. Suriye parçalanmanın eşiğinden dönmüş olsa da ülkede henüz siyasi istikrar sağlanamamıştır. 2011 yılından beri Suriye'de yaşanılan iç savaş ülkenin kültürel ve arkeolojik mirasına geri döndürülmesi zor olan zararlar vermiştir. Suriye'nin 1979'daki ilk katılımından beri Dünya Miras Listesi'nde Palmyra ve Damascus gibi önemli antik kentlerinde dahi olduğu altı adet kültür varlığı bulunmaktadır. Bu miras alanları iç savaşın getirdiği tehlikeler nedeniyle UNESCO tarafından 2013 yılında Tehlike Altındaki Dünya Miras Listesi'ne kaydedilmiştir. Bu çalışmada köklü bir geçmişe ve kültüre sahip olan Suriye'nin Dünya Miras Alanları Listesi'nde bulunan arkeolojik miras alanlarının yaşanılan iç savaştan nasıl etkilendiği değerlendirilecektir. Suriye arkeolojik miras alanlarının iç savaştan görmüş olduğu zararlar 2011 yılından günümüze olan süreçte kronolojik olarak ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Arkeolojik Miras, Kültürel Miras, Suriye, Savaş, Yıkım

The Lost Archaeological Heritage Of Syria

War, civil wars and conflicts cause irreversible damage to the cultural heritage of every country and society. These damages to cultural heritage have been better understood especially after World War II. After World War II, effective non-governmental organisations were established worldwide, and they carried out important studies to prevent and reduce the damages of wars and conflicts to cultural heritage. One of the most important of these efforts is the Convention on the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, the Hague Convention, declared by UNESCO in 1954. War, civil wars and conflicts cause irreversible damage to the cultural heritage of every country and society. These damages to cultural heritage have been better understood especially after World War II. After World War II, effective non-governmental organisations were established worldwide, and they carried out important studies to prevent and reduce the damages of wars and conflicts to cultural heritage. One of the most important of these efforts is the Convention on the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, the Hague Convention, declared by UNESCO in 1954. Today, in the 13th year of the Syrian civil war, the conflicts in Syria seem to have fallen to the background in the world agenda due to Russia's occupation of Ukraine and Israel's occupation of Gaza. Although Syria has come back from the brink of disintegration, political stability has not yet been achieved in the country. Since 2011, the civil war in Syria has caused irreversible damage to the country's cultural and archaeological heritage. Since its first accession in 1979, Syria has six cultural heritage sites on the World Heritage List, including important ancient cities such as Palmyra and Damascus. These heritage sites were inscribed on the List of World Heritage in Danger by UNESCO in 2013 due to the dangers posed by the civil war.In this study, it will be evaluated how the archaeological heritage sites of Syria, which has a deep-rooted history and culture, are affected by the civil war. The damages suffered by Syrian archaeological heritage sites from the civil war will be revealed chronologically in the process from 2011 to the present.

Keywords: Archaeological Heritage, Cultural Heritage, Syria, War, Destruction

[*] Öğr. Gör. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Samsun ve Çevresinin Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı'nda Lokasyonların İstatiksel Dağılımı

Atila TÜRKER*

Samsun Bölgesi'nde Paleolitik Çağ'a tarihlenen birkaç lokasyonun ardından Kalkolitik Çağ'a kadar uzun bir "Neolitik Sessizlik" yaşanmıştır. Bu kültürel boşluğun sebebini açıklamaya çalışmak spekülasyonlardan ibarettir. Kalkolitik Çağ'ın başlangıcı ise ayrı bir tartışma konusudur ve Erken Kalkolitik Çağ için hala somut bir kanıt elde edilememiştir. Yeni araştırmalar ve yaklaşımlar Samsun'da Orta Kalkolitik Çağ'ın varlığına kuşku bırakmamıştır. Bu ilk aşamalar Ege-Balkan Göçleri ve Post-Ubaid süreciyle birlikte değerlendirilmelidir. Az sayıdaki kazıya karşın verilerin çoğu yüzey araştırmalarına dayanmaktadır ve kuşku içeren birçok lokasyon söz konusudur. Geç Kalkolitik Çağ çoğu kez Erken Tunç Çağı'nın başlangıcıyla ilgili bir sürecin parçasıdır ve maddi kültür bu geçişi açık bir şekilde sergilemekten uzaktır. Bunun sebebi, Kuzey-Orta Anadolu kıyı kesiminin Anadolu'da yaşanan göçerlere direnmesi ve kendi bölgesini domine eden toplulukların güçlü yapısıdır, şeklinde açıklanabilir. Yine de bölgeler arası etkileşimleri görmek zor değildir. Erken Tunç Çağın sonunda ise Orta Anadolu etkileşimin başladığını ve Eski Asur Dönemi'nde etkili bir ilişki kurduğu sonucuna varabiliyoruz. Samsun Bölgesi'nde gerçekleştirdiğimiz yüzey araştırmaları, Samsun Arkeoloji Müzesi'ndeki eser çalışmalarımız, Dombalaktepe kazısı ve literatür tanıklığında oluşturduğumuz veri tabanı, bize Kalkolitik ve Erken Tunç Çağı'nın dağılımı hakkında bilgi veriyor. Buna göre mevcut bilgilerimiz Samsun'da 430'dan fazla arkeolojik lokasyon olduğunu göstermektedir. Bunlar rakamsal olarak yerleşim, höyük, kale, tümülüs, alanları ve nekropol tiplerinde sıralanmıştır. Kaydedilen Kalkolitik Çağ lokasyonu sayısı 50, Erken Tunç Çağı ise 130 civarındadır. Aralarındaki oran, Kalkolitik Çağ sonrasında Erken Tunç Çağı'nda demografinin hızlı bir şekilde arttığını gösterir. Bölgeye yayılım, Erken Tunç Çağı'nda homojen iken Kalkolitik Çağ'da belirli alanlara kümelenmiş gibidir. Ödevin bundan sonraki kısmı ise zordur! İstatistiğe dahil ettiğimiz bazı lokasyonlar "Bakır Çağ" olarak tanımlanmıştır ve birçoğunda da "Tunç Çağı" gibi genel tarihlendirmelerle karşılaşıyoruz. Bütün bunlardan modelleme yapmak zordur ama en azından Samsun için genel bir görünüm sunabiliyoruz. Bu istatistik verilere komşu bölgeleri de eklediğimizde, bilinmeyenlerin de aslında ne çok soruya yanıt verdiğine tanık olabiliyoruz.

Anahtar Sözcükler: Samsun, Lokasyon, Kalkolitik Çağ, Erken Tunç Çağı, İstatistik.

* Doç. Dr., Ondokuz Mayıs Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Statistical Distribution of Locations in the Chalcolithic and Early Bronze Age of Samsun and its Surroundings

Following several locations dating back to the Paleolithic Age in the Samsun region, there was a long period of "Neolithic Silence" until the Chalcolithic Age. Explaining of the causes on this cultural gap is consist of speculations. The beginning of the Chalcolithic Age is also a subject of debate, and concrete evidence for the Early Chalcolithic Age has not yet been obtained. Recent research and approaches have left no doubt about the existence of the Middle Chalcolithic Age in Samsun. These early stages should be evaluated in conjunction with the Aegean-Balkan Migrations and the Post-Ubaid process. By the reason of limited number of excavations, most of the data is based on surface surveys, and there are many locations which are questionable. The Late Chalcolithic Age is often part of a process related to the beginning of the Early Bronze Age, and material culture is far from clearly exhibiting this transition. This can be shown as the reason, explained by the resistance of the North-Central Anatolian coastal region to migrating moves in Anatolia and the strong structure of the communities who are dominating their own region. Nevertheless, inter-regional interactions are not difficult to see. We can conclude that at the end of the Early Bronze Age, interaction with Central Anatolia began and an effective relationship was established in the Old Assyrian Period. The surface surveys we conducted in the Samsun region, our artifact studies at the Samsun Archaeology Museum, the Dombalaktepe excavation, and the database we compiled from literature data provide us information about the distribution of Chalcolithic and Early Bronze Ages. Our current information shows us, there are more than 430 archaeological locations in Samsun. These are arranged by numerical as settlements, mounds, fortresses, tumuli, areas, and necropolis types. The number of recorded Chalcolithic Age locations is around 50, while Early Bronze Age locations are about 130. The ratio between them indicates a rapid demographic increase in the Early Bronze Age following the Chalcolithic Age. The spread in the region appears homogeneous in the Early Bronze Age, while clustered in specific areas during the Chalcolithic Age. The next part of the assignment is challenging! Some locations which are included in our statistics are defined as "Copper Age", and many of them are encountered general dating like "Bronze Age." Modelling all of this is difficult, but at least we can provide a general overview for Samsun. When we add neighbouring regions to these statistical data, we can witness how many unknowns actually answer numerous questions.

Keywords: Samsun, Location, Chalcolithic Age, Early Bronze Age, Statistic

Volkanik Kapadokya Bölgesi'nde Erken ve Orta Kalkolitik Dönem Geçiş Süreci

Hüseyin Can TÜRKYILMAZ*

Çanak Çömlekli Neolitik Dönemin ardından gelen Kalkolitik Çağ erken, orta ve geç olmak üzere üç döneme ayrılmaktadır. Orta Anadolu Bölgesi'nin güneydoğusu volkanizmaya bağlı yeryüzü şekillerinden dolayı Volkanik Kapadokya olarak adlandırılır ve üç alt bölgede değerlendirilmektedir. Volkanik Kapadokya'nın batısında Niğde ve Aksaray, merkezinde (orta) Nevşehir ve doğusunda Kayseri illeri yer almaktadır. Volkanik Kapadokya Bölgesi özelinde Kalkolitik Dönem hakkındaki bilgilerimiz bölgenin batısında yer alan Aksaray (Güvercinkayası, Gelveri) ve Niğde (Köşkhöyük, Tepecik Çiftlik) illerinde gerçekleştirilen arkeolojik kazı ve yüzey araştırmalarından elde edilen verilere dayanmaktadır. Bölgenin ortasında yer alan Nevşehir ilinde bulunan Topraktepe ve Türkmenlik Tepesi yerleşimleri NENESU projesi kapsamında Orta Kalkolitik Dönem yayılımı hakkında güncel veriler sunmaktadır. Bölgenin doğusunda bulunan Kayseri ilinde ise yeterli tarihöncesi araştırma bulunmamaktadır. Batı Volkanik Kapadokya Erken Kalkolitik Orta Kalkolitik geçiş süreci henüz tam anlamıyla değerlendirilememiştir. Geç Neolitik mimari ve çanak çömlek geleneklerinin görülmesi nedeniyle devamı niteliğinde olan Erken Kalkolitik Dönem ile ardından gelen Orta Kalkolitik Dönem arasında güncel araştırmalar sonucunda; yerleşim tercihleri, mimari, geçim ekonomisi ve buluntu grupları açısından farklar ortaya çıkmaktadır. Tepecik Çiftlik ve Gelveri yerleşimlerinden edinilen verilerle Orta Kalkolitik Dönem için Ön ve Gelişkin olmak üzere iki evre tanımlanmıştır. Erken-Orta Kalkolitik geçiş sürecinde değişen yaşam tarzına ait Orta Kalkolitik için üç yerleşim tipi saptanmıştır. Birinci yerleşim tipi; yüksek alanlara kurulmuş geniş tarım arazisine sahip yerleşimler. İkinci yerleşim tipi; yüksek kayalık ve yamaçlara kurulmuş, bölgeye hâkim ve önceki evrelere ait tabakalanma içermemektedir. Üçüncü yerleşim tipi; hayvancılık faaliyetleri için kullanıldığı düşünülen, mevsimlik geçici kamp alanı niteliğindedir. Güvercinkayası, kayalık yükselti üzerindeki konumuyla ve öncül evreler bulundurmamasıyla Volkanik Kapadokya'nın Orta Kalkolitik Dönem'i için tip yerleşmedir. Konumuz kapsamında Volkanik Kapadokya Bölgesi özelinde ele alacağımız Erken-Orta Kalkolitik Geçiş süreci kazısı gerçekleştirilmiş iyi bilinen yerleşmeler ve yüzey araştırmalarından elde edilen veriler ışığında değerlendirilecektir.

* Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Bölümü, Doktora Programı

Anahtar Kelimeler: Volkanik Kapadokya, Erken Kalkolitik, Orta Kalkolitik Tarihöncesi, Yerleşim Seçimi

Early and Middle Chalcolithic Period Transitional Process in the Volcanic Cappadocia Region

The Chalcolithic Age, which followed the Pottery Neolithic Period, is divided into three periods: early, middle and late. The southeast of the Central Anatolia Region is called Volcanic Cappadocia due to the landforms due to volcanism and is evaluated in three sub-regions. Niğde and Aksaray are located in the west of volcanic Cappadocia, Nevşehir in the center (middle) and Kayseri in the east. Our information about the Chalcolithic Period, specifically in the Volcanic Cappadocia Region, is based on data obtained from archaeological excavations and surface surveys carried out in the provinces of Aksaray (Güvercinkayası, Gelveri) and Niğde (Köşkhöyük, Tepecik Çiftlik) located in the west of the region. Topraktepe and Türkmenlik Tepesi settlements in Nevşehir province, located in the middle of the region, provide up-to-date data about the Middle Chalcolithic Period spread within the scope of the NENESU project. There is no sufficient prehistoric research in Kayseri province, located in the east of the region. Western Volcanic Cappadocia Early Chalcolithic Middle Chalcolithic transition period has not yet been fully evaluated. As a result of current research, the relationship between the Early Chalcolithic Period, which is a continuation of the Late Neolithic architectural and pottery traditions, and the Middle Chalcolithic Period that follows; Differences emerge in terms of settlement preferences, architecture, subsistence economy and find groups. With the data obtained from Tepecik Çiftlik and Gelveri settlements, two phases, Preliminary and Advanced, were defined for the Middle Chalcolithic Period. Three settlement types have been identified for the Middle Chalcolithic, which belong to the changing lifestyle during the Early-Middle Chalcolithic transition period. First settlement type; Settlements with large agricultural lands built on high areas. Second settlement type; It is built on high rocks and slopes, dominates the region, and does not contain stratification from previous phases. Third settlement type; It is a seasonal temporary camping area thought to be used for animal husbandry activities. Güvercinkayası is a typical settlement for the Middle Chalcolithic Period of Volcanic Cappadocia, with its location on a rocky elevation and the absence of precursor phases. The Early-Middle Chalcolithic Transition period, which we will discuss specifically in the Volcanic Cappadocia Region within the scope of our subject, will be evaluated in the light of well-known excavated settlements and data obtained from surface surveys.

Keywords: Volcanic Cappadocia, Early Chalcolithic, Middle Chalcolithic, Prehistory, Settlement Selection

Büyük Deller'de Bulunan Kırmızı Astarlı Seramikler

Burcu TÜYSÜZ*

Büyük Deller, Aksaray ili, Gülağaç ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. I. ve III. Derece Arkeolojik Sit Alanı olan bu yerleşim sarp kayalık bir yükselti üzerine konumlanmıştır. Gerçekleştirilen çalışmalar Büyük Deller'de Hellenistik Dönem'de kesintisiz bir yerleşim olduğunu ortaya konmuştur. Bu bağlamda Büyük Deller'in en erken yerleşim evresi MÖ 4. yüzyılın son çeyreği ile MÖ 3. yüzyıla, bir sonraki evresi ise MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyılın başına tarihlenmektedir. Bu çalışmada Büyük Deller'in MÖ 2. yüzyıl ile MS 1. yüzyılın başına tarihlenen geç evresi~~ne~~ tarihlenen grup kırımızı astarlı seramik ele alınacaktır. Söz konusu kırmızı astarlı seramikler geç evrenin en dikkat çekici grubunu oluşturmaktadır. Kırmızı astarlı seramiklerin en önemli özelliği hamur-astar yapılarıdır. Kırmızı tonlarındaki hamurları ve daldırma tekniğinde yapılmış kırmızı astarları bu parçaların karakteristik özelliğidir. Parçaların cidarları daima incedir. Hamur içeriklerinde az miktarda mika ve kireç bazen de küçük taşçık parçaları görülebilmektedir. Sert ve kabuğumsu bir tabaka halindeki astarları çoğunlukla parlaktır. Yüzeyleri pürüzsüzdür. Bu özellikleri ile arıtılmış bir hamura sahiptirler. Bazı örneklerin ağız kenarlarının iç ve dış yüzeyinde kırmızı tonlarında bant bezemeler bulunmaktadır. Formları ise farklı tiplerde kaselerden oluşmaktadır. Bu seramikler üzerinde yapılan analoji çalışmaları, formlarının sigillata (özellikle DSA ve Pergamon) tarzı örnekler ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Formlarının yanı sıra kendilerine özgü arıtılmış temiz hamurları, ince cidarları ve parlak astarları da sigillata örnekleri ile paralellik göstermektedir. Bazı parçaların üzerindeki bant bezemeler de DSA türünün bant bezemeli seramiklerine benzemektedir. Bu bağlamda Büyük Deller'de bulunan kırmızı astarlı seramikler yerleşmenin yakın çevresinde (?) bölgesel nitelikteki atölye/atölyelerde üretilmiş sigillatalar olarak yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Kappadokia Bölgesi, Aksaray, Büyük Deller, Hellenistik Dönem, Sigillata

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Red Slip Ceramics From The Büyük Deller

Büyük Deller is located within the borders of Gülağaç district of Aksaray province. This settlement, which is a Grade I and III Archaeological Site, is located on a steep rocky elevation. Excavations and excavations have been carried out in the site since 2021 under the direction of Dr. Lecturer Pınar Çaylı of the Archaeology Department of Nevşehir Hacı Bektaş Veli University. Since 2021, excavation and research studies have been carried out under the direction of Pınar Çaylı. The studies carried out revealed that there was an uninterrupted settlement in Büyük Deller during the Hellenistic Period. In this context, the earliest settlement phase of Büyük Deller dates from the last quarter of the 4th century BC to the 3rd century BC, and the next phase dates from the 2nd century BC to the beginning of the 1st century AD. In this study, a group of red slipped sherds from the late phase of the Great Deller dating from the 2nd century BC to the beginning of the 1st century AD will be discussed. These red slipped ceramics constitute the most remarkable group of the late phase. The most important characteristic of the red slipped ceramics is their paste-paste structure. The characteristic features of these sherds are their red-toned paste and red slip made by dipping technique. The walls of the sherds are always thin. The paste contains small amounts of mica and lime and sometimes small stoneware particles. The hard and crust-like slip is mostly glossy. Their surfaces are smooth. They have a refined paste with these characteristics. Some specimens have band decorations in red tones on the inner and outer surfaces of the rim. Their forms consist of bowls of different types. Analogy studies on these ceramics reveal that their forms are similar to sigillata (especially DSA and Pergamon) style examples. In addition to their forms, their distinctive purified clean paste, thin walls and glossy slips are also similar to the sigillata examples. The band decorations on some sherds are also similar to the band decorated ceramics of the DSA type. In this context, the red slipped ceramics found at Büyük Deller can be interpreted as sigillata produced in regional workshops in the immediate (?) vicinity of Büyük Deller.

Keywords: Cappadocia Region, Aksaray, Büyük Deller, Hellenistic Period, Sigillata

Çağlar Boyunca Orta Anadolu'da Tuz Madenciliği

Hakkı ÜNCÜ*

Bu çalışmada, tarih öncesi dönemlerden erken modern döneme kadar Orta Anadolu'nun sosyo-ekonomik gelişiminde tuzun oynadığı önemli rolü araştırıyoruz. Arkeolojik bulguları, etnoarkeolojik araştırmaları ve jeokimyasal analizleri bir araya getirerek, tuz madenciliğinin evrimini, gıda muhafazası ve hayvancılıkta kullanılmasından prestijli bir meta statüsüne erişimine kadar olan sayısız kullanım alanını izliyoruz. Araştırmamızın merkezinde, Çankırı, Çorum ve Sivas illerinde tespit edilen tuz üretim havzaları yer alıyor. Bu bölgelerde yer alan çok sayıdaki tuz üretim havzaları ile ilişkili olabilecek pek çok arkeolojik yerleşim alanını belgeledik. Bu dağılım, tuz kaynaklarının ve ulaşım yollarının yakınında stratejik konumlara işaret etmekte ve tuzun ekonomik önemini vurgulamaktadır. Seramik ve mimari kalıntılar gibi eserler, Tunç Çağı, Demir Çağı, Helenistik ve Roma dönemleri boyunca tuzla ilgili uygulamalardaki sürekliliği ve değişiklikleri göstermektedir. Bu araştırma, sadece tuz madenciliğinin ekonomik ve kültürel yönlerine ışık tutmakla kalmıyor, aynı zamanda tuzun üst üste gelen medeniyetlerin sürdürülmesi ve genişlemesindeki kritik rolünü de vurguluyor. Erken Tunç Çağı'ndan Geç Roma Çağı'na kadar tuz üretimiyle iç içe geçmiş yerleşimleri ortaya çıkaran bulgularımız, tuza ilişkin uygulamaların toplumsal gelişim üzerindeki kalıcı etkisini de vurgulamaktadır. Etnoarkeolojik bir yaklaşımı benimseyen çalışma, geleneksel tuz üretim tekniklerini de inceleyerek bu yöntemlerin antik çağlardan günümüze süreklilik gösterdiğini ortaya koyuyor. Çalışma, İç Anadolu'daki arkeolojik yerleşimlerinin evrimini ve ekonomik temellerini anlamada önemli bir halkayı temsil etmekle kalmıyor, aynı zamanda arkeoloji ve ekonomi tarihi alanlarında yenilikçi bir yaklaşım da getiriyor.

*Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Yerleşim Arkeolojisi, Doktora Programı

Salt Mining in Central Anatolia Through Ages

This study explores the pivotal role of salt in the socio-economic development of Central Anatolia from prehistoric times through to the early modern period. Integrating archaeological findings, ethnoarchaeological surveys, and geochemical analyses, we trace the evolution of salt mining and its myriad uses from food preservation and animal husbandry to its status as a prestigious commodity. Central to our research are the salt production basins identified in the Çankırı, Çorum, and Sivas province, where multitudinous basins were documented along with associated prehistoric and archaeological settlement sites. This distribution suggests strategic placement near salt sources and transportation routes, emphasizing the economic importance of salt. Artifacts such as ceramics and architectural remains further illustrate the continuity and changes in salt-related practices through the Bronze Age, Iron Age, Hellenistic, and Roman periods. The significance of this research is twofold: it not only sheds light on the economic and cultural aspects of salt mining but also emphasizes its critical role in the sustenance and expansion of the multiple civilizations. Revealing settlements closely intertwined with salt production from the Early Bronze Age until the Late Roman Age, our findings highlight the enduring impact of these practices on societal development. Incorporating an ethnoarchaeological approach, the study also delves into the traditional techniques of salt production, positing a continuity of these methods from ancient times to the present. This not only represents a crucial link in understanding the evolution of human settlements and their economic foundations in Anatolia but also aligns with our objectives to foster innovative and impactful research in the fields of archaeology and economic history. This presentation will contribute a longitudinal perspective to the discussions on economic archaeology and the cultural significance of mineral resources in ancient economies, drawing on extensive fieldwork and laboratory analysis conducted over several years.

Farklı Örnekler Çerçevesinde Dijital Arkeoloji Çalışmalarına Dair Bir Değerlendirme

Ömer UZUNEL*

Son yıllarda optik ölçüm cihazlarındaki gelişmeler arkeolojik çalışmalarda devrim yarattı. Arkeolojik veriler artık restorasyon, analiz, sunum, deformasyon analizi, 3 boyutlu baskı çalışmaları gibi farklı açılardan değerlendiriliyor. Bu çalışmada arkeolojideki dijital çözümler belirli örnekler üzerinden tartışılacaktır. İlk örnekte Muğla'nın Milas ilçesinde yer alan Euromos Antik Kenti'nde kısmen korunmuş önemli bir antik yapı olan Zeus Lepsynos Tapınağı inceleniyor. Bu vaka çalışması lazer tarama çalışmalarına ve ortaya çıkan verilere odaklanacaktır. Araştırma, optik ölçüm cihazlarının, yalnızca fiziksel gözlem yoluyla algılanamayan yapısal bozulmaları nasıl tespit ettiğini ve izlendiğini ortaya koymaktadır. Elde edilen bulgular ışığında kazı çalışmalarında yapılan hatalar ele alınacak ve restorasyon çalışmalarına ilişkin öneriler getirilecektir. İkinci örneğimizde Silyon'daki Helenistik Kule'nin yapısal analizi ele alınacaktır. Yaklaşık 15 metre yüksekliğindeki bu kule, iyi korunmuş yapısıyla dikkat çekmektedir. Çalışma, antik inşaat yöntemlerine yeni bakış açıları sunmak için dijital arkeolojiyi kullanarak, benzersiz mimari özellikleri, özellikle de kapılarda kullanılan farklı teknikleri araştırıyor. Kulenin stabilitesini değerlendirmek için yapısal analiz yazılımında optik ölçüm cihazlarından elde edilen veriler incelenmiştir. Analiz programlarından elde edilen sonuçların deneysel arkeoloji kapsamında uygulanabilirliği noktasında 3D yazıcı teknoloji kullanılarak yapıya ait blokların baskısı alınmıştır. Ardından farklı denemeler yapılarak yapının statik açıdan değişimleri gözlemlenmiştir. Sunulan son örnek, arkeolojik alan sunumlarında sanal gerçeklik (VR) teknolojisinin kullanımına odaklanmaktadır. İtalya'nın Calabria Bölgesi'ndeki Madonna dei Poveri kilisesinde yürütülen bu araştırma, VR'nin lazer tarama ve jeoradar cihazlarıyla birlikte arkeolojik veri görselleştirmesini nasıl geliştirdiğini gösteriyor. Çalışmada, sürükleyici sanal turlar ile arkeolojik alan deneyimlerini sağlamak için bu teknolojilerin kullanımı ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dijital Arkeoloji, Lazer Tarama, Sanal Gerçeklik, Jeoradar, 3D Modelleme

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Turizm Araştırmaları Enstitüsü

An Evaluation of Digital Archaeology Studies Through Various Examples

In recent years, advances in optical measuring devices have revolutionized archaeological studies. Archaeological data is now evaluated from various perspectives including restoration, analysis, presentation, deformation analysis, and 3D printing studies. This study will discuss digital solutions in archaeology through specific examples. The first example examines the Temple of Zeus Lepsynos, a partially preserved ancient structure in the Euromos Ancient City located in the Milas district of Muğla. This case study will focus on laser scanning studies and the resulting data. The research reveals how optical measuring devices detect and monitor structural distortions that are not discernible through physical observation alone. Based on these findings, excavation mistakes will be discussed and suggestions for restoration work will be proposed. In our second example, we delve into the structural analysis of the Hellenistic Tower in Silyon. This tower, approximately 15 meters high, attracts attention with its well-preserved structure. The study explores unique architectural features, particularly the different techniques used on the doors, utilizing digital archaeology to offer new insights into ancient construction methods. To evaluate the stability of the tower, data obtained from optical measuring devices were examined using structural analysis software. Furthermore, the applicability of results from these analysis programs was explored through experimental archaeology, including 3D printing the building blocks for experimental purposes to observe static changes in the structure. The final example presented focuses on the use of virtual reality (VR) technology in archaeological site presentations. This research, conducted at the Madonna dei Poveri church in Calabria, Italy, demonstrates how VR combined with laser scanning and georadar devices enhances archaeological data visualization. The study discusses the use of these technologies to provide immersive virtual tours of archaeological sites.

Keywords: Digital Archaeology, Laser Scanning, Virtual Reality, Georadar, 3D Modeling

Güncel Arkeolojik Araştırmalar Işığında Nevşehir ve Çevresi

Handan YILDIZHAN*

1968 yılından itibaren arkeolojik araştırmaların başlamış olduğu Nevşehir ve yakın çevresinde bugüne kadar gerçekleştirilen araştırmaların daha çok bölgenin tarih öncesi ve ön tarihine yönelik olması, bölgenin Demir Çağı, Hellenistik ve Roma Dönemleri'ne ait arkeolojik verilerinin kısıtlı kalmasına sebep olmuştur. Bu nedenle hakkında çok az bilgi sahibi olunan bu dönemleri aydınlatmayı hedefleyen bir yüzey araştırması projesinin çalışmalarına 2019 yılında başlatılmıştır. Bu çalışma Nevşehir ve çevresinde 2019-2022 yılları arasında gerçekleştirilen yüzey araştırmalarında tespit edilen, Demir Çağı'ndan Geç Antik Çağ'a kadar uzanan, arkeolojik bulguların bir bütün olarak değerlendirmesi içermektedir. Söz konusu değerlendirme kapsamında; yeni tespit edilen yerleşim yerleri incelenmiştir. Bu çerçevede Merkezi Kapadokya Bölgesi'nin güneyinde yer alan Nevşehir ve yakın çevresinin, yukarıda bahsi geçen dönemlerde; Doğu Akdeniz, Kızılırmak Havzası Kültürleri ve Frigya Bölgesi ile ilişki içinde olduğu tespit edilmiştir. Değerlendirme kapsamında ayrıca yeni tespit edilen nekropol alanları ve bu alanlardaki mezar tipleri incelenmiş olup, bu nekropollerle bağlantılı yerleşim yerlerinin yerleşim kronolojisi için de önerilerde bulunulmuştur. Nekropollerde gerçekleştirilen araştırmalar sonucunda Nevşehir ve yakın çevresinin Hellenistik ve Roma Dönemleri'ndeki ölü gömme adetleri ve ölü kültü gibi bilinmeyen konuları aydınlatacak nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin, Hellenizasyon ve Romanizasyonun belirli bir seviye ulaştığı anlaşılan, bölgede tümülüs mezarlar önünde tespit edilen çok stelli tören alanlarının varlığı, bölgedeki Anadolulu ve Akhaimenid dini pratiklerin devam ettiğinin bir göstergesidir. Araştırmalar kapsamında, Nevşehir ve yakın civarında, Magna Mater, Athena, Dionysos ve Men kültünün varlığına ilişkin yeni arkeolojik kanıtlarla da karşılaşılmıştır. Güncel arkeolojik verilerin değerlendirildiği bu çalışmada ayrıca, bölgenin maddi kültüründe gözlemlenen süreklilik ve değişim konuları üzerinde de durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kapadokya, Demir Çağ, Hellenistik ve Roma Dönemi, Ölü Gömme Adetleri, Kapadokya Kültleri

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

Nevşehir and Its Surroundings In The Light of The Current Archaeological Research

The research carried out so far in Nevşehir and its immediate surroundings, where archaeological research has been going on since 1968, has focused mainly on the prehistory and early history of the region, and this has caused the archaeological data of the region from the Iron Age, Hellenistic and Roman Periods to remain limited. For this reason, a survey project aiming to shed light on these periods, about which little is known, was launched in 2019. This study evaluates the archaeological findings as a whole, dating from the Iron Age to Late Antiquity, which were detected during the surveys carried out in Nevşehir and its surroundings between 2019 and 2022. Newly identified settlements have been examined within the scope of the aforesaid evaluation. In this context, it has been established that Nevşehir and its immediate surroundings, located in the south of the Central Cappadocia Region, were in contact with the Eastern Mediterranean, Kızılırmak Basin Cultures and the Phrygian Region, during the above-mentioned periods. Also within the scope of the evaluation, newly discovered necropolis areas and grave types in these areas have been examined, and suggestions have been made for the chronology of the settlements connected to these necropolises. The research carried out in the necropolises has yielded results that will shed light on unknown issues such as burial customs and dead cult in Nevşehir and its immediate surroundings during the Hellenistic and Roman Periods. For example, the presence of ceremonial areas with multiple stelae in front of tumulus in the region, where Hellenization and Romanization are understood to have reached a certain level, is an indication that Anatolian and Achaemenid religious practices in the region continued. Within the scope of the research, new archaeological evidence was also encountered regarding the existence of the Magna Mater, Athena, Dionysos and Men cults in Nevşehir and its immediate surroundings. This study evaluates the current archaeological data and also dwells upon the issues of continuity and change observed in the region's material culture.

Keywords: Cappadocia, Iron Age, Hellenistic and Roman Period, Burial Customs, Cults of Cappadocia

Arkeolojik Eserlerde Temel Tahribat Nedenleri ve Önleyici Koruma Yöntemlerine İlişkin Yaklaşımlar

Fatih YILMAZ*

Ülkemizin bulunduğu coğrafya, tarih öncesi çağlardan itibaren çok sayıda millete yurt olmuş ve bu insan topluluklarının izlerini taşıyan eşsiz arkeolojik eserleri fazlasıyla bünyesinde barındırmaktadır. Bilimsel kazı çalışmalarıyla gün ışığına çıkartılan söz konusu eserlerin korunması, özveriyle üzerinde durulan bir husus olsa da halen Anadolu'nun birçok bölgesinde arkeolojik kültür varlıklarının çeşitli nedenlerle tahrip olmasının önüne geçilememektedir. Bu kapsamda çalışmamızın temelinde, özellikle önleyici koruma uygulamalarının arkeolojik kültür varlıklarının korunmasındaki önemi üzerinde durulmuştur. Çünkü toprak üzerinde bulunan binlerce taşınmaz mimari kültür varlığıyla birlikte, taşınabilir eser kategorisinde yer alan çok daha fazla sayıdaki arkeolojik eserin özellikle ekonomik nedenlerden dolayı kısa sürede aktif koruma çalışmaları ve gerekli olduğu halde restorasyon uygulaması kapsamına alınması mümkün olmamaktadır. Bu yüzden her türlü tahribata açık bırakılan kültür varlıklarının mevcut durumlarının korunması ve eserlerin kontrol altına alınması için önleyici koruma uygulamalarının önemi büyüktür. Önleyici koruma uygulamaları süreklilik arz eden bir çalışmalar bütünüdür. Arkeolojik eserlerin kazıda çıkarıldığı andan itibaren başlamakta olup; alandan kaldırılması, laboratuvara ya da depoya taşınması, teşhir ya da saklama koşulları, gerek duyduğu minimum müdahale, taşıdığı risklere karşı alınan önlemleri ve sonrasındaki bütün süreci içeren sürdürülebilir korumanın en önemli bölümüdür. Arkeolojik kazı ve kültür varlıklarına yönelik çalışmaları yürüten, her disiplinden ilgili tüm görevlilerin önleyici koruma yöntemleri konusunda tecrübeli ve bilgi sahibi olması gerekmektedir. Arkeolojik kazılar ve eserler çerçevesinde ele alınan bu çalışmada, arkeoloji biliminin geliştirmiş olduğu yöntemler ve temel çalışma prensipleri uygulanarak ortaya çıkarılan eserlerin korunması ve onarılması konusunda karşılaşılan sorunlarla birlikte bu sorunları önleme adına kullanılabilecek teknik önerilere yer verilmiştir. Böylelikle arkeolojik kazılar sırasında ve sonrasında eserlerin maruz kaldığı fiziksel tahribatın en aza indirgenmesi için bir bakış açısı oluşturmak ve bu yönde farkındalığın arttırılması hedeflenmektedir.

* Öğr. Gör., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İhtisaslaşma Koordinatörlüğü

Basic Causes of Damage to Archaeological Artifacts and Approaches to Preventive Conservation Methods

The geography where our country is located has been home to many nations since prehistoric times and contains many unique archaeological artifacts bearing the traces of these human communities. Although the protection of these artifacts, which were brought to light through scientific excavations, is an issue that is devotedly emphasized, the destruction of archaeological cultural assets in many regions of Anatolia cannot be prevented for various reasons. In this context, the basis of our study is focused on the importance of preventive conservation practices in the protection of archaeological cultural assets. Because, along with the thousands of immovable architectural cultural assets on the ground, it is not possible to include a much larger number of archaeological artifacts in the movable artifact category, especially for economic reasons, in a short time, within the scope of active conservation work and restoration, even if necessary. Therefore, preventive conservation practices are of great importance in order to preserve the current condition of cultural assets that are left open to all kinds of destruction and to control the works. Preventive protection practices are a continuous body of work. It starts from the moment the archaeological artifacts are excavated; It is the most important part of sustainable conservation, which includes its removal from the field, transportation to the laboratory or warehouse, display or storage conditions, the minimum intervention required, the measures taken against the risks it carries, and the whole process afterwards. All relevant officials from all disciplines who carry out archaeological excavations and works on cultural assets must be experienced and knowledgeable about preventive conservation methods. In this study, which is handled within the framework of archaeological excavations and artifacts, the problems encountered in the protection and repair of the artifacts unearthed by applying the methods and basic working principles developed by the science of archaeology are included, as well as technical suggestions that can be used to prevent these problems. Thus, it is aimed to create a perspective to minimize the physical destruction suffered by the works during and after archaeological excavations and to raise awareness in this direction.

Peisistratos'un Atina'nın Ekonomik, Sosyal ve Sanat Alanındaki Reformlarının Değerlendirilmesi

Cemil KOYUNCU*

Bu çalışmanın amacı, Atina tiranı Peisastros'un yönetimi sırasında hayata geçirdiği sosyal, ekonomi ve sanat alanında politikalarını, özellikle antik metinler, epigrafik belgeler ve sikkeler aracılığıyla irdelemektir. Peisistratos, Arkaik dönemde, Atina'nın sosyal, ekonomik ve kültürel yaşamında reformlar yapan bir *tyranno*stur. Devlet yönetimini ele geçirmek için yaptığı iki başarısız denemeden sonra, M.Ö. 546 yılında Atina'da yönetimine el koymuştur. Özellikle de dağlık alanlarda yaşayanların (*diakrioi)* desteğini almış ve özellikle çiftçi sınıfının ve diğer işçilerin çıkarlarını korumaya çalışmış ve ekonomi politikaları ile Atina burjuvazisini korumuştur. Yazılı kaynaklarda, ona en yakın yazar olarak Simonides, Tiranı tehlikeli cazibe manasında kullanarak, Siren'le karşılaştırırken, genel olarak Aristoteles, Thukydides gibi yazarlar ise Atina'nın tüm halkına eşit davranan ılımlı bir lider portresi altında resmetmişlerdir. Özellikle de Platon ve Aristoteles, Peisistratos dönemini Kronos çağı olarak bilinen altın çağ olarak ifade etmişlerdir. Genel olarak içeride ve dışarıda barışı sürdürme stratejisini benimsemiştir. Bu anlayış sayesinde, Peisistratos, Attika'nın kültürel ve ekonomik birliğini kurarak, özellikle Atina'nın ekonomi ve kültürel alanda lider konuma gelmesinde etkili olmuştur. Aristoteles'e göre ürünlere yüzde onluk bir vergi koydu. Buradan elde ettiği gelirlerle ihtiyacı olanlar borç olarak verdi ve onların özellikle zeytinyağı gibi piyasada hemen alıcısı olan ürünlerin ekimi için yönlendirdi. Bu uygulama ile halkın finansal olarak yerel elitlere ve toprak sahipleri zenginlere olan bağımlılığını azaltıp, kendisine olan desteği arttırmayı düşündü. Görüldüğü gibi Arkaik dönemin tipik bir tiranı olarak şehrin ekonomik olarak gelişmesine önem vermiştir ve hiç kuşku yoktur ki MÖ. 6.yüzyılda Atina oldukça parlak bir konuma yükselmiştir. Bunu da özellikle Solon'un hukuksal reformlarına bağlı kalarak yaptı. Solon'un zeytinyağı ve şarap politikasını devam ettirmiş ve onun emriyle bu ürünlerin üretimi artırılarak Atina'nın en önemli tarımsal ihraç ürünleri yapmıştır. Artan zeytinyağı ve şarap üretimi sonucunda, MÖ. 6. yüzyılda Atina'da seramik üretim atölyelerinin sayısı oldukça yükseldi ve seramik ustaları ve ressamlar yerel ihtiyaçların yanı sıra Yunan kolonilerine ve Akdeniz dünyasına ihraç etmek için de daha fazla lüks tüketim ve seramik ürünleri üretmeye

* Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü

başladılar. M.Ö. 550 yıllarında siyah figürlü vazoların üretimi Atina'da en yüksek seviyesine ulaşmış ve yirmi yıl sonra da kırmızı figürlü vazolar da burada ortaya çıkmıştır. Seramik ürünler, Atina sanayisinin başlıca ürünü oldu ve ekonomik gelişmesine önemli katkı sağlarken, aynı zamanda kültürel olarak da Yunan dünyasındaki rakibi olan Korinthos'u geçerek bu alanda lider konumuna yükselmesini sağladı. Peisistratos da diğer tiranlar gibi, başlattığı büyük bina inşaatları ile geniş halk kitlelerinin iş bulmasını sağlarken, bir yandan da yeni rejimin halk tarafından sevilmesini ve onaylanmasını amaçlamıştır. Akropolis'de Athena tapınağın yeniden inşası ve büyük Zeus tapınağı inşaatını başlatmıştır. Öte yandan yeni su yolları ile halkın yaşam şartlarını iyileştirmeye çalışmıştır. Atina'nın büyüklüğü ve saygınlığını arttırmayı hedeflemiştir. Peisistratos, bu dönemde Atina'nın kültürel yaşamını da oldukça canlı kılarak, Atina'yı dönemin kültürel merkezi haline getirir. Tüm Yunan dünyasının şairlerin *patronus*luğunu üstlenerek onları Atina'ya çekmeyi başardı, resmi olarak Homeros destanlarının yazıya geçirilmesini sağladı. Dionysos onuruna yapılan bir festival organize etti ve bu durum aynı zamanda Dionysos festivalinde sahnelenen tragedyaların gelişmesinde önemli rol oynadı. Homeros'u Atina şehrinin tanrısı Athena için düzenlenen dinsel törenlere ekleyerek, festivalin adı Panathenaea olmuştur. Peisistratos'u diğer tiranlardan ayıran en önemli özellik ise dinsel alanda yaptığı reformlar olmuştur. Attika'nın ulusal kültlerini yeniden canlandırmak ve Athena ve Dionysos gibi ulusal olarak tüm insanlar tarafından saygı ve tapınım gören tanrıların da tapınımı için insanları Atina'ya çekmeye çalışmıştır. Peisistratos'un dinsel yaşamdaki uygulamaları veya yönelimi aristokratların tekelinden uzaklaşan ve ulusal bir anlayışa sahipti. Sonuç olarak, Peisistratos gelenekçi çizgide politikaları izleyen bir devlet adamı olmasına rağmen oldukça yenilikçi politikaları da hayata geçirmiştir. Özellikle diplomatik yetenekleri ile hem içeride ve hem de dışarıda barışı tesis edebilmiştir. Sanayinin yanı sıra tarımsal kalkınmaya özellikle önem vererek, ekonomik başarıya odaklanmıştır. Kamusal kültlere ve festivallere ağırlık vererek, Attika'nın yerelden çıkarak ulusal olarak birliğini kurmuştur. Ancak uygulamalarında, özellikle Atina'nın tüm Yunan dünyasında ekonomik ve kültürel anlamda en gelişmiş ve güçlü *polis* olması adına politikalar üretmiştir.

Anahtar Kelimeler: Peisistratos, Atina, Ekonomik ve Sosyal Politikalar, Altın Çağ

Evaluation Of Peisistratos' Reforms in Economic and Social Life

The aim of this study is to examine the social, economic and artistic policies implemented by the Athenian tyrant Peisastros during his rule, especially through ancient texts, epigraphic documents and coins. Peisistratos was a tyrannos who made reforms in the social, economic and cultural life of Athens during the Archaic period. After two unsuccessful attempts to take over the state government, B.C. He seized power in Athens in 546. He especially received the support of those living in mountainous areas (diakrioi) and tried to protect the interests of the farmer class and other workers and protected the Athenian bourgeoisie with his economic policies. In written sources, Simonides, as the author closest to him, compared the Tyrant with the Siren, using it in the sense of dangerous attraction, while writers such as Aristotle and Thucydides generally portrayed him as a moderate leader who treated all the people of Athens equally. In particular, Plato and Aristotle described the Peisistratos period as the golden age known as the age of Kronos. In general, it has adopted the strategy of maintaining peace at home and abroad. Thanks to this policy, Peisistratus was influential in establishing the cultural and economic unity of Attica and making Athens a leader in the economic and cultural fields. According to Aristotle, he imposed a ten percent tax on products. With the income he earned from here, he lent money to those in need and directed them to the cultivation of products that had immediate buyers in the market, especially olive oil. With this practice, he thought of reducing the financial dependence of the people on local elites and rich landowners and increasing support for himself. As can be seen, as a typical tyrant of the Archaic period, he gave importance to the economic development of the city and there is no doubt that B.C. In the 6th century, Athens rose to a very powerful position. He did this by adhering especially to Solon's legal reforms. He continued Solon's olive oil and wine policy, and by his order, the production of these products was increased, making them the most important agricultural export products of Athens. As a result of increasing olive oil and wine production, B.C. In the 6th century, the number of ceramic production workshops in Athens increased significantly, and ceramic masters and painters began to produce more luxury consumer and ceramic products for local needs as well as for export to the Greek colonies and the Mediterranean world. B.C. Around 550 BC, the production of black-figure vases reached its highest level in Athens, and twenty years later red-figure vases also appeared here. Ceramic products became the main product of the Athenian industry and contributed significantly to its economic development, while also enabling it to become the leader in this field, surpassing its cultural rival Corinth in

the Greek world. Like other tyrants, Peisistratus, while ensuring that large masses of people found jobs with the large building constructions he initiated, also aimed for the new regime to be admired and approved by the people. He started the reconstruction of the temple of Athena and the construction of the great temple of Zeus on the Acropolis. On the other hand, he tried to improve the living conditions of the people with new waterways. He aimed to increase the size and prestige of Athens. Peisistratus made Athens' cultural life very lively during this period, making Athens the cultural center of the period. By assuming the patronage of the poets of the entire Greek world, he Managed to attract them to Athens and ensured that the Homeric epics were officially written down. He organized a festival in honor of Dionysus, and this also played an important role in the development of the tragedies staged at the Dionysus festival. By adding Homer to the religious ceremonies held for Athena, the god of the city of Athens, the name of the festival became Panathenaea. The most important feature that distinguishes Peisistratus from other tyrants is the reforms he made in the religious field. He tried to revive the national cults of Attica and to attract people to Athens for the worship of gods such as Athena and Dionysus, who were nationally respected and worshiped by all people. Peisistratus' practices or orientation in religious life had a national understanding and moved away from the monopoly of aristocrats. As a result, although Peisistratus was a statesman who followed traditionalist policies, he also implemented very innovative policies. He was able to establish peace both at home and abroad, especially with his diplomatic skills. It is focused on economic success, paying particular attention to agricultural development as well as industry. By focusing on public cults and festivals, he established the unity of Attica from the local to the national. However, in his practices, he produced policies to make Athens particularly, an economically and culturally most developed and powerful *polis* throughout the Greek world.

Keywords: Peisistratos, Athens, Economic and Social Policies, Golden Age

Tepecik-Çiftlik Yerleşmesinde Bulunan Sıvalı Kafatasları Üzerine Arkeometrik Bir İnceleme

Ali Metin BÜYÜKKARAKAYA[*], Özden ORMANCI[**], Burak FALAY[***], Yasin Gökhan ÇAKAN[****], Fabio CAVALLİ[*****], Halit CANOL[******]

Tepecik-Çiftlik (~ MÖ 7100 – 5800) Orta Anadolu'da, Niğde İli sınırları içinde yer alır. Volkanik Kapadokya bölgesinde yer alan höyük özellikle MÖ 7. Binyıla ait kesintisiz stratigrafisiyle Güneybatı Asya ve Avrupa'nın Neolitikleşmesi hakkında bilgiler sunan anahtar bir yerleşmedir. Dağlarla çevrili verimli bir ova içinde bulunan höyük, Prehistorik Dünya'nın çok önemli ve meşhur bir hammadde kaynağı olan Göllüdağ obsidiyeni kaynaklarının hemen yanı başında yer almaktadır.

Tepecik-Çiftlik'teki ölüm uygulamaları arasında; birincil ve ikincil inhumasyonlar, tekli ve çoklu gömüler, basit toprak mezarlar ve çömlek mezarlar sayılabilir. Mezarlar, açık alanlarda, binaların arasında veya bina taban altlarında bulunmuştur. Özellikle bebek mezarlarında daha fazla olmak üzere çeşitli mezar eşyaları gözlemlenmiştir. Ölüleri mezarlara mat benzeri örtülerle sarmalayarak gömdükleri anlaşılmıştır. Ayrıca, mezarlarda kafatasları alınmış bireylere sıklıkla rastlanırken bazı mezarlarda sadece kafatasları da gömülmüştür.

2019 yılındaki kazı çalışmaların iki farklı mezarda 7 sıvalı kafatası keşfedilmiştir. Biyoarkeolojik, paleoradyolojik ve diğer arkeometrik analizler ile sıvalı kafatasların demografik profilleri, sıvalı kafatasları imal edilirken kullanılan materyaller, bu ilginç kalıntıların yapım ve kullanım süreçlerine dair araştırma sonuçları bu çalışmada aktarılmaktadır.

[*] Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü
[**] Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Yüksekokulu, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü
[***] Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
[****] Arş. Gör. Dr., İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
[*****] Prof., Azienda Sanitaria Universitaria Giuliana Isontina, Research Unit of Paleoradiology and Allied Sciences
[******] Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Yüksekokulu, Kültür Varlıklarını Koruma ve Onarım Bölümü

An Archaeometric Study On Plastered Skulls Found In Tepecik-Çiftlik Settlement

Tepecik-Çiftlik (~ 7100 - 5800 BC) is located in Central Anatolia, within the borders of Niğde Province. Located in the volcanic Cappadocia region, the mound is a key settlement that provides information about the Neolithization of Southwest Asia and Europe, especially with its uninterrupted stratigraphy dating back to the 7th millennium BC. Located in a fertile plain surrounded by mountains, the mound is located right next to the Göllüdağ obsidian resources, which is a very important and famous raw material source of the Prehistoric World.

Primary and secondary inhumations, single and multiple burials, simple earthen graves and pottery graves are among the Tepecik-Çiftlik mortuary practices. The graves were found in open areas, between buildings or under the floors of buildings. Various grave goods were observed, especially in the graves of infants. It is understood that they buried the dead by wrapping them in graves with mat-like covers. In addition, individuals with skulls removed are often found in graves, while in some graves only skulls were buried.

During the excavations in 2019, 7 plastered skulls were discovered in two different graves at the site. Interesting results have been obtained through bioarchaeological, paleoradiological and other archaeometric analyses, regarding the demographic profiles of the plastered skulls, the materials used when manufacturing the plastered skulls, and the construction and use processes of these remains, and the research results are presented in this study.